

Działaj/
/Rozmawiaj

WOLONTARIAT
RÓWIEŚNICZY

PROCEDURY

w programie „Działaj/Rozmawiaj!”

Efektywne wdrożenie programu wolontariatu rówieśniczego
na rzecz wsparcia w kryzysach psychicznych

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

O Programie „Działaj/Rozmawiaj!”

Program „Działaj/Rozmawiaj!” bazuje na czterech fundamentalnych założeniach:

1. Uznanie, że sytuacja młodzieży jest trudna, a kryzys zdrowia psychicznego nie jest mitem. Jest realnym problemem, z którym należy się zmierzyć w środowisku szkolnym.
2. Zachęcenie całej społeczności szkolnej do rozmowy o problemach, zarówno pomiędzy rówieśnikami, jak i na styku świata uczniowskich problemów i pomocy osób dorosłych.
3. Przekazanie wiedzy na temat źródeł i form wsparcia - zarówno koleżeńskiego, jak i profesjonalnego. Mapowanie zasobów, odkrywanie tego, co już istnieje w otoczeniu ucznia, ale często trudno z tego skorzystać.
4. Rozwijanie praktycznej umiejętności prowadzenia wspierającej rozmowy. Rozwijanie społecznej i indywidualnej empatii w działaniu.

Pomoc rówieśnicza polega na tym, że odpowiednio przygotowany uczeń może wspierać innych uczniów, którzy znajdują się w trudnych sytuacjach kryzysowych. Ważne jest, że uczniowie nie zastępują dorosłych ani profesjonalnych specjalistów, ale mogą być pierwszymi osobami, które zauważą potrzebę wsparcia rówieśnika.

Dzięki swojemu zrozumieniu problemów młodzieży i Twojemu wsparciu mogą szybko zareagować i zaoferować pomoc. Może ona obejmować prowadzenie rozmów, okazywanie empatii i udzielanie cennych informacji na temat dostępnych źródeł pomocy. Wszystko to pomaga dorosłym nauczycielom i rodzicom działać skuteczniej podczas pomocy dzieciom w kryzysach.

Jesteśmy wdzięczni za Twoje zaangażowanie w program i cieszymy się, że jesteś gotów rozwijać swoje umiejętności na naszych szkoleniach, które rozpoczynają się od materiałów e-learningowych. Razem możemy udzielać wsparcia w sposób odpowiedzialny i bezpieczny. Dziękujemy Ci!

Dostępne procedury

Procedura wdrożenia programu wolontariatu rówieśniczego w szkole	04
Procedura prowadzenia interwencji uczniowskich	35
Procedura udzielania wsparcia za pośrednictwem komunikatora	41
Procedura superwizji Liderów Wsparcia Rówieśniczego	45
Procedura wsparcia psychologiczno-pedagogicznego	50
Procedura wspierania ucznia w procesie powrotu po okresie zdrowienia	62
Procedura superwizji kadry szkoły	72
Procedura przekierowania do specjalisty poza szkołą	75

Procedura wdrożenia programu wolontariatu rówieśniczego w szkole

Preambuła

Procedura ma na celu przygotowanie środowiska szkolnego, bezpieczne wdrożenie oraz monitoring i ewaluację oddziaływań wolontariatu rówieśniczego na rzecz wsparcia rówieśniczego. Skierowana jest do wszystkich uczestników procesu interwencji uczniowskich. Powinni z nią zostać zapoznani wszyscy interesanci Programu, ze szczególnym uwzględnieniem Rady Pedagogicznej, Koordynatora Wsparcia Rówieśniczego oraz Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego.

Definicje

1. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** – nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:
  - rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
2. **Szkoła** – placówka oświatowa, wdrażająca Program. W okresie pilotażowym (do grudnia 2025) Szkoła powinna spełniać łącznie następujące warunki:
  - szkoła ponadpodstawowa (liceum, technikum, szkoła branżowa),
  - posiada udokumentowane minimum dwuletnie doświadczenie w tworzeniu wolontariatu uczniowskiego,
  - posiada zrealizowane działania na rzecz inkluzji, budowania życzliwego klimatu szkoły w okresie ostatnich 3 lat,
  - posiada udokumentowane działania podjęte na rzecz wsparcia zdrowia psychicznego,

- zrealizowała działania z obszaru profilaktyki w okresie ostatnich 3 lat.
- 3. **Organizator Programu** – Fundacja „Instytut Edukacji Pozytywnej” z siedzibą w Warszawie. Organizacja pozarządowa prowadząca działania w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego.
- 4. **Program** – program wolontariatu rówieśniczego na rzecz wsparcia psychicznego młodzieży w kryzysach, będący pilotażem w ramach zadania publicznego realizowanego ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Program pod rozpowszechnioną nazwą „Działaj/Rozmawiaj!”. Realizacja projektu rozpoczęła się 2 października 2023 i potrwa do końca roku 2025. Po tym czasie jako Program należy rozumieć wdrożenie działań wolontariatu rówieśniczego na rzecz wsparcia młodzieży w kryzysach, zgodnie z modelem „Działaj/Rozmawiaj!”.
- 5. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej “LWR”)** – uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach. Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.

Rozdział I. Przygotowanie szkoły i jej otoczenia do przyjęcia programu wolontariatu rówieśniczego w szkole

- I. 1. Rada Pedagogiczna podejmuje decyzję o rozpoczęciu procedury wdrożenia Programu w Szkole.
- I. 2. Szkoła wybiera ze swojego grona dwóch Szkolnych Koordynatorów Wsparcia Rówieśniczego.
- I. 3. Koordynatorem w programie może zostać osoba, która:
  - a. posiada minimum dwuletnie doświadczenie na stanowisku nauczyciela wychowawcy pełnionym w okresie ostatnich 5 lat i/lub aktualnie zajmuje stanowisko pedagoga lub psychologa szkolnego,
  - b. posiada doświadczenie w organizowaniu lub współorganizowaniu wolontariatu szkolnego lub pozaszkolnego,
  - c. posiada doświadczenie udziału w projektach wewnątrzszkolnych i zewnętrznych.
- I. 4. Dyrektor szkoły powołuje Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego.
- I. 5. Szkolny Zespół Interwencyjny składa się z minimum 3 osób, a maksymalnie 5 osób.
- I. 6. Szczegółowy zakres działania SzZRK opisuje Procedura wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.
- I. 7. Przygotowując się do wdrożenia Programu wsparcia rówieśniczego, Szkoła przeprowadza szkolną diagnozę klimatu szkoły na podstawie dostarczonych przez Organizatora Projektu narzędzi diagnostycznych zgodnie z Załącznikiem nr 1.
- I. 8. Koordynator organizuje i przeprowadza we wszystkich klasach w szkole zajęcia psychoedukacyjne dotyczące zdrowia psychicznego (min. 2 godziny lekcyjne w każdej klasie)
- I. 9. W ciągu tygodnia od zajęć opisanych w ust. I. 8 wychowawcy zbierają listy osób chętnych do udziału w Programie wsparcia rówieśniczego i przekazują je Koordynatorowi.

Rozdział II. Wdrożenie szkoły do wolontariatu rówieśniczego

- II. 1. Szkoła, przystępując do programu „Działaj/Rozmawiaj” realizuje program szkoleń dla nauczycieli, specjalistów, uczniów i rodziców.
- II. 2. Szkolenia są realizowane w formie stacjonarnej oraz online. Szczegółowy zakres czasowy szkoleń opisuje Załącznik nr 2.

II. 3. W roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego mogą wziąć wszyscy uczniowie ze szkoły (preferowani uczniowie klas I lub II). Grupa Liderów w placówce nie powinna przekraczać 16 osób, chyba że Koordynatorzy uznają, że są w stanie zapewnić większej grupie bezpieczeństwo udziału w programie.

II. 4. Rekrutacja prowadzona jest przez Koordynatorów w 3 etapach:

- 1) Etap 1. Zgłoszenia kandydatów na LWR przez wychowawców oraz zgłoszenia indywidualne ze strony uczniów i uczennic ze szkoły.
- 2) Etap 2. List motywacyjny z odpowiedzią na pytanie: "Dlaczego chcę uczestniczyć w programie wsparcia rówieśniczego?"
- 3) Etap 3. Rozmowa rekrutacyjna zgodnie z Załącznikiem nr 3.
- 4) Etap 4. Diagnoza z wykorzystaniem badań kompetencji i osobowości (jeśli szkoła ma do nich dostęp) zgodnych z Załącznikiem nr 4.

II. 5. W procesie szkoleń dla LWR potencjał uczniów i ewentualne zagrożenia będą na bieżąco konsultowane przez trenera realizującego program szkoleń z Koordynatorem z danej szkoły.

II. 6. Do roli LWR nie przyjmuje się uczniów i uczennic:

- 1) w kryzysach emocjonalnych;
- 2) po próbach samobójczych;
- 3) sparentyfikowanych;
- 4) o silnych tendencjach egocentrycznych.

II. 7. Uczniowie i uczennice, dla których szkolny wolontariat na jakimkolwiek etapie realizacji działań mógłby być w ich sytuacji życiowej zbyt obciążający, będą przekierowywani przez Koordynatora ze szkoły do innych zadań w projekcie, otaczani profesjonalnym wsparciem psychologiczno-pedagogicznym.

II. 8. Udział niepełnoletnich uczniów i uczennic w roli LWR musi być poprzedzony odebraniem od obydwójga rodziców/opiekunów prawnych pisemnej zgody na udział w uczniowskim wolontariacie. Wzór zgody na udział dziecka w projekcie stanowi Załącznik nr 5 do niniejszej procedury.

II. 9 Udział uczniów w badaniach opisanych w ust. II. 4. pkt 4 musi być poprzedzony odebraniem pisemnej zgody na udział w projekcie zgodnie ze wzorem stanowiącym Załącznik nr 6 do niniejszej procedury

II. 10. Osobą odpowiedzialną za zebranie zgód opisanych powyżej jest Koordynator.

Rozdział III. Procedura monitoringu wsparcia i ewaluacji programu wsparcia

III. 1. Uczestnicy projektu biorą udział w superwizji edukacyjnej prowadzonej zarówno na terenie szkoły, jak i przez zewnętrznych specjalistów.

III. 2. Spotkania superwizyjne dla uczniów obejmują łącznie 20 godzin, z czego 18 godzin superwizji prowadzi Koordynator na terenie szkoły, a dwa spotkania prowadzi specjalista zewnętrzny.

III. 3. Szczegółowy przebieg superwizji opisuje oddzielna procedura.

III. 4. Koordynator projektu w szkole prowadzi monitoring działań podjętych w ramach programu „Działaj/Rozmawiaj” obejmujący:

- 1) dokumentację ilości i przebiegu interwencji w sytuacjach kryzysowych prowadzonych w szkole, inicjowanych przez Liderów Wsparcia Rówieśniczego;
- 2) zbieranie danych z narzędzi diagnostycznych.

III. 5. Szkoła prowadzi ewaluację oddziaływań podjętych w programie „Działaj/Rozmawiaj” z wykorzystaniem ankiet ewaluacyjnych i wskazówek do wywiadów grupowych.

III. 6. Wnioski z procesu ewaluacji oraz zakres oddziaływań korygujących wdraża Koordynator.

III. 7. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego opracowuje przygotowanie listy zewnętrznych specjalistów dostępnych w otoczeniu szkoły zgodnie z Załącznikiem nr 6 do niniejszej procedury.

Załącznik nr 1. Narzędzia diagnozy klimatu szkoły

Celem badania jest zbadanie percepcji klimatu psychospołecznego szkoły/klasy przez różne grupy społeczności szkół. Umożliwi to:

- identyfikację korzystnych i niekorzystnych elementów klimatu społecznego szkoły/klasy z perspektywy różnych grup społeczności szkoły
- poznanie dotychczas nieujawnionych problemów, które mogą być rozwiązane.

Może to być użyteczne w doskonaleniu szkoły, poprawie jakości jej pracy i samopoczucia społeczności szkolnej

Badanie powinno zostać przeprowadzone z wykorzystaniem metod jakościowych i ilościowych. W badaniu postrzegania klimatu społecznego przez poszczególne grupy społeczności szkoły uwzględniono różne wymiary. Większość z nich zawiera stwierdzenia (zdania) sformułowane pozytywnie, w kilku wymiarach stwierdzenia sformułowano negatywnie (wymiary te w poniższej tabeli oznaczono kursywą).

Ankieta dla uczniów

Chcemy dowiedzieć się, co myślisz o wybranych sprawach dotyczących Twojej szkoły. Pozwoli nam to poznać jej mocne i słabe strony. Ankieta jest anonimowa, to znaczy, że nie podpisujesz się w niej i nikt nie będzie wiedział, kto ją wypełnił. Bardzo prosimy Cię o szczere odpowiedzi.

Niżej znajduje się lista zdań. Przeczytaj uważnie każde z nich i zastanów się, w jakim stopniu się z nim zgadzasz. Wstaw X w jedną kratkę w każdym wierszu.

	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie
1. Lubię moją szkołę	1	2	3	4
2. Zwykle chętnie idę do szkoły	1	2	3	4
3. W szkole zwykle dobrze się czuję	1	2	3	4
4. W szkole zwykle czuję się bezpiecznie	1	2	3	4
5. Nauczyciele ustalają z nami reguły (zasady) pracy na lekcjach	1	2	3	4
6. Nauczyciele pytają nas o zdanie w sprawach, które nas dotyczą	1	2	3	4
7. Nauczyciele biorą pod uwagę nasze opinie	1	2	3	4
8. Nauczyciele zachęcają nas do wymyślania i realizacji różnych własnych pomysłów i projektów	1	2	3	4
9. Nauczyciele są dla mnie życzliwi	1	2	3	4
10. Nauczyciele traktują mnie sprawiedliwie	1	2	3	4
11. Nauczyciele interesują się mną jako człowiekiem (nie tylko jako uczniem)	1	2	3	4

12. Nauczyciele pomagają mi odkryć, w czym jestem dobra(-ry)	1	2	3	4
13. Nauczyciele pomagają mi, kiedy mam jakieś kłopoty lub trudności	1	2	3	4
14. Uczniowie w mojej klasie są dla siebie życzliwi	1	2	3	4
15. Uczniowie w mojej klasie mają do siebie zaufanie	1	2	3	4
16. Uczniowie w mojej klasie chętnie ze sobą współpracują	1	2	3	4
17. Uczniowie w mojej klasie akceptują (przyjmują) mnie takim, jakim jestem	1	2	3	4
18. Gdy jakiś uczeń w mojej klasie ma kłopot, inny uczeń lub grupa stara się mu pomóc	1	2	3	4
19. Uczniowie w mojej klasie starają się, aby nikt nie był pozostawiony na uboczu	1	2	3	4
20. Mam zbyt dużo pracy związanej ze szkołą	1	2	3	4
21. W szkole często czuję się zestresowana(-ny)	1	2	3	4
22. W mojej klasie na lekcjach uczniowie często zachowują się niewłaściwie, przeszkadzają w prowadzeniu lekcji	1	2	3	4
23. W mojej szkole uczniowie często biją się ze sobą, popychają, szturchają	1	2	3	4
24. W mojej szkole uczniowie często złośliwie się przezywają, robią sobie przykre żarty, ośmieszają się wzajemnie	1	2	3	4
25. W mojej szkole uczniowie często powodują zniszczenia (np. ścian, mebli, okien, pomocy naukowych, rzeczy należących do innych uczniów)	1	2	3	4

Co powoduje, że DOBRZE czujesz się w szkole? – wpisz

Co powoduje, że ŹLE czujesz się w szkole? – wpisz

Sprawdź, czy udzieliłaś / udzieliłeś wszystkich odpowiedzi!

Dziękujemy za wypełnienie ankiety! 😊

Ankieta dla nauczycieli

Chcemy dowiedzieć się, co Pani/Pan myśli o wybranych sprawach dotyczących tej szkoły. Pozwoli nam to poznać jej mocne i słabe strony. Ankieta jest anonimowa. Bardzo prosimy o szczerą odpowiedź.

Niżej znajduje się lista zdań. Prosimy o uważne przeczytanie każdego z nich i zastanowienie się, w jakim stopniu Pani/Pan się z nim zgadza. Należy wstawić X w jedną kratkę w każdym wierszu.

	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie
1. Lubię tę szkołę jako miejsce mojej pracy	1	2	3	4
2. Zwykle chętnie idę do pracy w tej szkole	1	2	3	4
3. Zwykle dobrze czuję się w tej szkole	1	2	3	4
4. Polecił(a)bym innym nauczycielom tę szkołę jako przyjazne miejsce pracy	1	2	3	4
5. Dyrekcja szkoły pyta mnie o zdanie w sprawach dotyczących życia i pracy szkoły	1	2	3	4
6. Moje zdanie na temat życia i pracy szkoły jest brane pod uwagę	1	2	3	4
7. Moje relacje z dyrekcją są dobre	1	2	3	4
8. Dyrekcja szkoły interesuje się mną jako człowiekiem (nie tylko jako nauczycielem)	1	2	3	4
9. Czuję się doceniana(-ny) przez dyrekcję szkoły	1	2	3	4

10. Dyrekcja udziela mi konstruktywnych informacji zwrotnych dotyczących mojej pracy	1	2	3	4
11. Dyrekcja udziela mi pomocy, gdy jej potrzebuję	1	2	3	4
12. Relacje między nauczycielami są dobre	1	2	3	4
13. Nauczyciele chętnie ze sobą współpracują	1	2	3	4
14. Nauczyciele chętnie uczestniczą we wspólnych spotkaniach, imprezach, wyjazdach	1	2	3	4
15. Nauczyciele mają do siebie zaufanie	1	2	3	4
16. Nauczyciele pomagają sobie w razie potrzeby	1	2	3	4
17. Relacje nauczycieli z pracownikami niepedagogicznymi są dobre	1	2	3	4
18. Moi uczniowie traktują mnie z szacunkiem	1	2	3	4
19. Czuję, że uczniowie mnie lubią	1	2	3	4
20. Większość moich uczniów przykłada się do nauki	1	2	3	4

21. Większość moich uczniów przestrzega ustalonych reguł pracy na lekcjach	1	2	3	4
22. Moje relacje z rodzicami moich uczniów są dobre	1	2	3	4
23. Większość rodziców moich uczniów współpracuje ze mną w sprawach swoich dzieci	1	2	3	4
24. Mogę liczyć na pomoc wielu rodziców moich uczniów, gdy tego potrzebuję	1	2	3	4
25. Mam zbyt dużo pracy związanej ze szkołą	1	2	3	4
26. W szkole często czuję się zestresowana(-ny)	1	2	3	4
27. Na moich lekcjach uczniowie często zachowują się niewłaściwie, przeszkadzają w prowadzeniu lekcji	1	2	3	4
28. Uczniowie często biją się ze sobą, popychają, szturchają	1	2	3	4
29. Uczniowie często złośliwie się przezywają, robią sobie przykre żarty, ośmieszają się wzajemnie	1	2	3	4
30. Uczniowie często powodują zniszczenia (np. ścian, mebli, okien, pomocy naukowych, rzeczy należących do innych uczniów)	1	2	3	4

Co powoduje, że DOBRZE czuje się Pani/Pan w pracy w szkole? – wpisz

Co powoduje, że ŹLE czuje się Pani/Pan w pracy w szkole? – wpisz

Prosimy o sprawdzenie, czy udzielono wszystkich odpowiedzi!

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!☺

Ankieta dla rodziców uczniów

Chcemy dowiedzieć się, co Pani/Pan myśli o wybranych sprawach dotyczących tej szkoły. Pozwoli nam to poznać jej mocne i słabe strony. Ankieta jest anonimowa. Bardzo prosimy o szczere odpowiedzi.

Niżej znajduje się lista zdań. Prosimy o uważne przeczytanie każdego z nich i zastanowienie się, w jakim stopniu Pani/Pan się z nim zgadza. Należy wstawić X w jedną kratkę w każdym wierszu.

	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie	Nie wiem
1. Lubię szkołę, w której uczy się moje dziecko	1	2	3	4	5
2. Zwykle dobrze czuję się w szkole mojego dziecka	1	2	3	4	5
3. Czuję się potrzebna(-ny) w szkole	1	2	3	4	5
4. Polecił(a)bym innym rodzicom tę szkołę jako przyjazne miejsce dla dziecka i jego rodziców	1	2	3	4	5
5. Jestem pytana(-ny) o zdanie w sprawach dotyczących życia i pracy klasy lub szkoły	1	2	3	4	5
6. Moje zdanie na temat życia i pracy klasy lub szkoły jest brane pod uwagę	1	2	3	4	5
7. Jestem zachęcana(-ny) do udziału w życiu i pracy klasy lub szkoły	1	2	3	4	5

8. Często pomagam w organizacji różnych prac i imprez w szkole	1	2	3	4	5
9. Dyrekcja szkoły jest dla mnie życzliwa	1	2	3	4	5
10. Nauczyciele są dla mojego dziecka życzliwi	1	2	3	4	5
11. Nauczyciele traktują moje dziecko sprawiedliwie	1	2	3	4	5
12. Nauczyciele dostrzegają to, w czym moje dziecko jest dobre	1	2	3	4	5
13. Nauczyciele pomagają mojemu dziecku, kiedy ma jakieś kłopoty	1	2	3	4	5
14. Nauczyciele mojego dziecka są dla mnie życzliwi	1	2	3	4	5
15. Nauczyciele udzielają mi pomocy w sprawach mojego dziecka, gdy jej potrzebuje	1	2	3	4	5
16. Moje dziecko często idzie do szkoły niechętnie	1	2	3	4	5
17. Moje dziecko ma zbyt dużo pracy związanej ze szkołą	1	2	3	4	5

18. Moje dziecko często czuje się w szkole zestresowane	1	2	3	4	5
19. Moje dziecko często doświadcza w szkole przemocy ze strony innych uczniów (złośliwe przezywanie, przykre żarty, ośmieszanie, bicie, szturchanie, zastraszanie)	1	2	3	4	5

Co powoduje, że DOBRZE czuje się Pani/Pan, przebywając w szkole swojego dziecka? – proszę wpisać

Co powoduje, że ŹLE czuje się Pani/Pan, przebywając w szkole swojego dziecka? – proszę wpisać

Prosimy o sprawdzenie, czy udzielono wszystkich odpowiedzi!

Dziękujemy za wypełnienie ankiety! ☺

Ankieta dla członków dyrekcji szkoły

Chcemy dowiedzieć się, co Pani/Pan myśli o wybranych sprawach dotyczących tej szkoły. Pozwoli nam to poznać jej mocne i słabe strony. Ankieta jest anonimowa. Bardzo prosimy o szczerą odpowiedź.

1. Prosimy o uważne przeczytanie każdego z podanych zdań i zastanowienie się, w jakim stopniu Pani/Pan się z nim zgadza. Należy wstawić X w jedną kratkę w każdym wierszu.

	Tak	Raczej tak	Raczej nie	Nie
1. Lubię tę szkołę jako miejsce mojej pracy	1	2	3	4
2. Zwykle chętnie idę do pracy w tej szkole	1	2	3	4
3. Zwykle dobrze czuję się w tej szkole	1	2	3	4
4. Moje relacje z nauczycielami są dobre	1	2	3	4
5. Moje relacje z pracownikami niepedagogicznymi są dobre	1	2	3	4
6. Pracownicy szkoły chętnie angażują się w życie i pracę szkoły	1	2	3	4
7. Pracownicy szkoły chętnie ze mną współpracują	1	2	3	4
8. Mam zaufanie do pracowników mojej szkoły	1	2	3	4

9. Czuję się doceniany przez pracowników mojej szkoły	1	2	3	4
10. Mam wsparcie ze strony pracowników mojej szkoły	1	2	3	4
11. Czuję, że uczniowie mnie lubią	1	2	3	4
12. Moje relacje z rodzicami uczniów są dobre	1	2	3	4
13. Współpraca rodziców ze szkołą jest zadowalająca	1	2	3	4
14. Uczniowie lubią swoją szkołę	1	2	3	4
15. Nauczyciele lubią tę szkołę jako miejsce swojej pracy	1	2	3	4
16. Relacje między nauczycielami są dobre	1	2	3	4
17. Pracownicy niepedagogiczni lubią tę szkołę jako miejsce swojej pracy	1	2	3	4
18. Relacje między pracownikami niepedagogicznymi są dobre	1	2	3	4
19. Relacje między nauczycielami i pracownikami niepedagogicznymi są dobre	1	2	3	4
20. Rodzice lubią szkołę, w której uczy się ich dziecko	1	2	3	4

21. Mam zbyt dużo pracy związanej ze szkołą	1	2	3	4
22. W szkole często czuję się zestresowana(-ny)	1	2	3	4

2. Jaki problem dla szkoły obecnie lub w ostatnich trzech latach stanowią niżej wymienione zjawiska? Należy wstawić X w jedną kratkę w każdym wierszu. Skala 1 - nie stanowi problemu; 5 - stanowi poważny problem

Zjawiska dotyczące nauczycieli					
Niedostatki kadry nauczycieli	1	2	3	4	5
Częste zmiany kadry nauczycielskiej	1	2	3	4	5
Częste zwolnienia lekarskie nauczycieli	1	2	3	4	5
Poczucie przeciążenia pracą u nauczycieli	1	2	3	4	5
Skargi uczniów lub rodziców na nauczycieli	1	2	3	4	5
Zjawiska dotyczące uczniów					
Niewłaściwe zachowania uczniów na lekcjach, przeszkadzanie w ich prowadzeniu	1	2	3	4	5

Niewystarczająca motywacja uczniów do uczenia się	1	2	3	4	5
Wagarowanie	1	2	3	4	5
Spóźnianie się uczniów	1	2	3	4	5
Bójki wśród uczniów	1	2	3	4	5
Dręczenie jednych uczniów przez drugich	1	2	3	4	5
Obrażliwe słowa ze strony uczniów pod adresem nauczycieli	1	2	3	4	5
Przemoc fizyczna ze strony uczniów wobec nauczycieli	1	2	3	4	5
Kradzieże na terenie szkoły	1	2	3	4	5
Niszczenie przez uczniów własności szkoły (wandalizm)	1	2	3	4	5
Palenie papierosów przez uczniów	1	2	3	4	5
Spożywanie alkoholu przez uczniów	1	2	3	4	5
Używanie przez uczniów narkotyków/dopalaczy	1	2	3	4	5

Inne zjawiska dotyczące poszczególnych grup społeczności szkolnej stanowiące problem dla szkoły

Co powoduje, że DOBRZE czuje się Pani/Pan w pracy w szkole?

Co powoduje, że ŹLE czuje się Pani/Pan w pracy w szkole?

Badanie jakościowe. Warsztat badawczy z udziałem uczniów i uczennic

WARSZTAT BADAWCZY Z UDZIAŁEM UCZNIÓW I UCZENNIC	
Cel warsztatu badawczego	Celem warsztatu jest lepsze, pełniejsze zrozumienie, jak uczniowie i uczennice postrzegają swoją szkołę. W czasie warsztatu zależy nam na zdobyciu wnikliwych wniosków o sytuacji naszych uczniów i uczennic w zakresie zdrowia psychicznego, a w szczególności o sytuacjach trudnych i kryzysowych, których doświadczają, wsparciu rówieśniczym oraz efektywności prowadzonych działań profilaktycznych w placówce.
Uczestnicy warsztatu	Uczniowie i uczennice dwóch klasach 7 Czas warsztatu: 60 minut
Wskazówki dla prowadzącego	<p>W miarę możliwości spotkanie powinno być obserwowane przez drugiego facylitatora, a wszystkie uwagi powinny być przez nich spisywane. Prowadzący zapewnia uczestnikom przyjazną, bezpieczną atmosferę.</p> <p style="text-align: center;">Warsztat realizowany poprzez serię aktywności: rozmowa na temat zdjęć/obrazków przygotowanych przez prowadzącego, tworzenie mapy myśli, robienie listy za i przeciw, dyskusja.</p> <p>Proponowane pytania powinny się pojawić jako punkt wyjściowy do aktywności lub element refleksji po zakończeniu aktywności.</p> <p>W sytuacji, gdy w spotkaniu uczestniczą uczniowie i uczennice z Ukrainy, prowadzący powinien posiadać wsparcie osoby mówiącej po ukraińsku oraz zwrócić szczególną uwagę na zapewnienie bezpieczeństwa psychicznego wszystkim uczestnikom spotkania. W razie potrzeby prowadzący powinien przerwać warsztat, aby zapewnić wsparcie uczniom i uczennicom.</p>
Pytania	<p style="text-align: center; background-color: #800000; color: white;">Klimat szkoły</p> <p>Jakie emocje towarzyszą Ci najczęściej w szkole?* Dlaczego? Jakie są Twoje ulubione miejsca w szkole, w których czujesz się bezpiecznie? Jakie są Twoje najmniej lubiane miejsca w szkole, w których czujesz się zagrożona? Jakie niewłaściwe zachowania uczniów i uczennic są Twoim zdaniem największym problemem w szkole? Jakie są przyczyny niewłaściwych zachowań uczniów i uczennic w czasie lekcji? Podaj przykłady</p> <p style="text-align: center; background-color: #800000; color: white;">Organizacja pomocy i działania wychowawczo-profilaktyczne</p> <p>Do kogo z dorosłych w szkole najczęściej zwracają się o wsparcie / pomoc / radę? W jakich sytuacjach? Jak reagujecie na zajęcia na lekcjach wychowawczych? Co najczęściej wtedy robicie?</p> <p style="text-align: center; background-color: #800000; color: white;">Wsparcie rówieśnicze</p> <p>Jeśli dzieje się coś niefajnego na lekcji, jak zareagujecie? Kiedy dzieje się komuś krzywda na przerwie, jak zareagujecie?</p>

Załącznik nr 2. Zakres czasowy szkoleń rodziców

20 godzinne szkolenie dla Liderów Wsparcia Rówieśniczego obejmujące:

- a) 8 godzin szkolenia stacjonarnego prowadzonego przez zewnętrznych trenerów
- b) 4 godziny zajęć online synchronicznie
- c) 8 godzin e-learningu asynchronicznego

20 godzinne szkolenie dla szkolnych Koordynatorów obejmujące:

- a) 5 godzin szkolenia stacjonarnego prowadzonego przez zewnętrznych trenerów
- b) 2 godziny szkolenia online w formie synchronicznej
- c) 13 godzin e-learningu asynchronicznego

Szkolenie dla rady pedagogicznej i pracowników szkoły w formie stacjonarnej (3 godziny) oraz w formie online (4 godziny e-learningu).

Szkolenie dla rodziców w formie online (4 godziny e-learningu).

Załącznik nr 3. Narzędzia rekrutacyjne na etap 2 i 3 procesu rekrutacji

Bezpieczeństwo jest jednym z głównych drogowskazów w czasie tworzenia sieci wsparcia rówieśniczego. Dlatego już na etapie rekrutacji uczniów dbamy o to, aby selekcionować kandydatów na liderów wsparcia rówieśniczego. W tym celu przygotowaliśmy proste narzędzia do diagnozy uczniów: list do organizatorów oraz strukturalizowany kwestionariusz wywiadu. Obydwa narzędzia mają charakter przesiewowy, nie potrzebują wyrażenia zgody prawnych opiekunów na ich użycie i mogą być stosowane przez każdego nauczyciela. Rekrutację uczniów prowadzą koordynatorzy projektu.

Cel procesu rekrutacji: Celem rekrutacji jest uchronienie uczniów w kryzysie oraz osób zaburzonych w strukturze osobowości przed nadmiernymi przeciążeniami wynikającymi z zaangażowania w działania pomocowe w projekcie Działaj/Rozmawiaj. Narzędzia oferowane w projekcie pomogą koordynatorom „odsiać” osoby, które nie powinny zajmować się pomaganiem osobom w kryzysie ze względu na własne bezpieczeństwo. Analizując listy od uczniów i odpowiedzi podczas rozmowy polecamy zwracać uwagę, aby nie kwalifikować do programu osób wobec których mamy podejrzenia:

- przeżywania własnego kryzysu emocjonalnego (obecnie lub w niedalekiej przeszłości)
- zaburzeń w strukturze osobowości
- zaburzenia ról (np. rola „ratownika”, inwersja ról w rodzinie tzw. parentyfikacja)
- innych trudności przeciążających emocjonalnie ucznia.

W celu selekcji osób chętnych do programu przygotowaliśmy następujące narzędzia, które będą pomocne w przeprowadzeniu procesu rekrutacji.

Poszukujemy szczególnie uczniów wykazujących w liście i wywiadzie:

- Motywacje altruistyczne
- Wcześniejsze pozytywne doświadczenia pomagania innym
- Wrażliwość empatyczną na cierpienie innych
- Liderskie predyspozycje
- Pozytywne wzorce osób prospołecznych w otoczeniu lub świadomości nastolatka

Unikamy kwalifikowania do działań w projekcie osób, które:

- Zdradzają tendencje narcystyczne, egoistyczne.
- Sygnalizują własne doświadczenia traumatyczne
- Podejrzewamy, że chcą pomagać innym, aby rozwiązać własne problemy
- Podejrzewamy o przyjmowanie życiowej roli „ratownika” w rodzinie – (rodziny alkoholowe, inwersja ról w rodzinie, parentyfikacja)
- Sygnalizują własny kryzys emocjonalny (przeżywany obecnie lub w niedalekiej przeszłości)

Krok 1. Poproś uczniów chętnych do udziału w projekcie o napisanie listu do organizatorów z odpowiedzią na pytanie: Dlaczego chciałbyś uczestniczyć w programie wsparcia rówieśniczego?

Krok 2. Przeprowadź z uczniami krótką rozmowę (indywidualną, bez świadków)

Pytania do wywiadu:

1. Opowiedz o sobie - co lubisz?
2. Jakie są Twoje mocne strony?
3. Czy pomagałeś kiedykolwiek osobom w kryzysie emocjonalnym? Opowiedz o tym.
4. Jakich korzyści oczekujesz w związku z udziałem w projekcie Działaj/Rozmawiaj?
5. Jak myślisz, co projekt Działaj/Rozmawiaj może dać innym?
6. Jakie własne cechy uznałbyś za cenne do wykorzystania w procesie pomagania innym?
7. Jakie własne doświadczenia uznałbyś za cenne do wykorzystania w procesie pomagania innym?
8. Jak widzisz swoją rolę w procesie pomagania kolegom i koleżankom?

Załącznik nr 4. Wielowymiarowy test osobowości

Test PCT-Y (Profi Competence Test for Young) to najbardziej kompleksowy test, badający potencjał, samoocenę, emocje, mocne strony i obszary do rozwoju osoby uczącej się. Jest wielowymiarowym narzędziem wykorzystywanym w badaniach osobowości w kontekście wielu obszarów dotyczących uczenia się i funkcjonowania w życiu prywatnym osoby młodej.

Test oparty jest na 6 wymiarach i 31 podwymiarach: Test bada reakcje, zachowania, postawy, przekonania, mocne strony oraz obszary do rozwoju. Bogate opracowanie wyników (raport ok. 50 stron), zawiera rekomendacje specjalistów z różnych dziedzin i wspiera wyznaczanie celów i podejmowanie decyzji na różnych etapach życia badanego ucznia. Otrzymane informacje pozwolą otworzyć się na ewentualne działania profilaktyczne – wychowawcze, zarówno dla rodzica jak i nauczyciela a także pozwolą wesprzeć zdrowie psychiczne ucznia i umiejętność radzenia sobie z wyzwaniami obecnych czasu jak również adaptacji w nowej rzeczywistości pokolenia neurotycznego koronawirusa.

Badanie prowadzone jest na platformie on-line, na terenie szkoły w obecności nauczyciela:

- 340 pytań w układzie odpowiedzi na skali od 0 do 4
- czas wypełniania: 45-60 minut
- bardzo szczegółowy raport wraz z rekomendacjami dla ucznia, nauczycieli i rodziców (ok. 50 stron) dostępny w wersji polskiej i angielskiej

Załącznik nr 5. Wzory zgód na udział w Programie w roli LWR

Załącznik nr 5. Wzór zgody rodzica na udział dziecka w roli LWR

FORMULARZ ZGODY NA UDZIAŁ W PROGRAMIE

"DZIAŁAJ, ROZMAWIAJ! - WSPARCIE RÓWIEŚNICZE NA RZECZ DOBROSTANU PSYCHICZNEGO"

Prosimy o czytelne wypełnienie formularza

Dane uczestniczki/uczestnika:

Imię/Imiona Ucznia/Uczennicy	
Nazwisko Ucznia/Uczennicy	
Wiek	
Klasa Nazwa Szkoły	

.....

Czytelny podpis ucznia lub rodzica

.....

Miejscowość i data

Zgoda dla uczniów i uczennic niepełnoletnich

Ja,..... (imię i nazwisko rodzica) wyrażam zgodę na udział mojego dziecka..... (imię i nazwisko dziecka) w roli Lidera Wsparcia Rówieśniczego w programie "Działaj, Rozmawiaj! - wsparcie rówieśnicze na rzecz dobrostanu psychicznego" prowadzonym w szkole w ramach programu mającego na celu poprawę dobrostanu dzieci i młodzieży w oparciu o model deinstytucjonalizacji pomocy i wdrażania rozwiązań bazujących na pomocy środowiskowej. Program finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Otrzymałam(em) i zrozumiałam(em) wszystkie informacje dotyczące programu, w którym ma wziąć udział. Wyrażam dobrowolną zgodę na udział w tym programie.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych w związku z realizowanym programem, zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Rozporządzenie ogólne o ochronie danych). Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych i danych mojego dziecka w zakresie niezbędnym dla realizacji programu, jednakże z zachowaniem anonimowości, uniemożliwiającej identyfikację mojej osoby przez osoby trzecie.

.....

(data i czytelny podpis)

Zgoda dla uczniów i uczennic pełnoletnich

Ja,..... (imię i nazwisko pełnoletniego ucznia/uczennicy) wyrażam zgodę na mój udział w roli Lidera Wsparcia Rówieśniczego w programie "Działaj, Rozmawiaj! - wsparcie rówieśnicze na rzecz dobrostanu psychicznego" prowadzonym w mojej szkole w ramach programu mającego na celu poprawę dobrostanu dzieci i młodzieży w oparciu o model deinstytucjonalizacji pomocy i wdrażania rozwiązań bazujących na pomocy środowiskowej. Program finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Otrzymałam(em) i zrozumiałam(em) wszystkie informacje dotyczące programu, w którym mam wziąć udział. Wyrażam dobrowolną zgodę na udział w tym programie. Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych w związku z realizowanym programem, zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Rozporządzenie ogólne o ochronie danych). Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych w zakresie niezbędnym dla realizacji programu, jednakże z zachowaniem anonimowości, uniemożliwiającej identyfikację mojej osoby przez osoby trzecie.

.....

(data i czytelny podpis)

Załącznik nr 6. Wzór zgody na udział w badaniu wielowymiarowym testem osobowości

FORMULARZ ZGODY NA BADANIE WIELOWYMIAROWYM TESTEM OSOBOWOŚCI

Prosimy o czytelne wypełnienie formularza

Dane uczestniczki/uczestnika:

Imię/Imiona Ucznia/Uczennicy	
Nazwisko Ucznia/Uczennicy	
Wiek	
Klasa Nazwa Szkoły	

.....

Czytelny podpis ucznia lub rodzica

.....

Miejscowość i data

Zgoda dla uczniów i uczennic niepełnoletnich

Ja,..... (imię i nazwisko rodzica) wyrażam zgodę na udział mojego dziecka..... (imię i nazwisko dziecka) **w badaniu prowadzonym ramach programu "Działaj, Rozmawiaj!** - wsparcie rówieśnicze na rzecz dobrostanu psychicznego" prowadzonym w szkole w ramach programu mającego na celu poprawę dobrostanu dzieci i młodzieży w oparciu o model deinstytucjonalizacji pomocy i wdrażania rozwiązań bazujących na pomocy środowiskowej. Program finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Otrzymałam(em) i zrozumiałam(em) wszystkie informacje dotyczące badania, w którym ma wziąć udział. Wyrażam dobrowolną zgodę na udział w tym badaniu. Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych w związku z prowadzonym

badaniem, zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Rozporządzenie ogólne o ochronie danych). Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych i danych mojego dziecka w zakresie niezbędnym dla prowadzenia badań, jednakże z zachowaniem anonimowości, uniemożliwiającej identyfikację mojej osoby przez osoby trzecie.

.....

(data i czytelny podpis)

Zgoda dla uczniów i uczennic pełnoletnich

Ja,..... (imię i nazwisko pełnoletniego ucznia/uczennicy) wyrażam zgodę na udział w **badaniu prowadzonym w ramach programu "Działaj, Rozmawiaj! - wsparcie rówieśnicze na rzecz dobrostanu psychicznego"** prowadzonym w szkole w ramach programu mającego na celu poprawę dobrostanu dzieci i młodzieży w oparciu o model deinstytucjonalizacji pomocy i wdrażania rozwiązań bazujących na pomocy środowiskowej. Program finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Otrzymałam(em) i zrozumiałam(em) wszystkie informacje dotyczące badania, w którym mam wziąć udział. Wyrażam dobrowolną zgodę na udział w tym badaniu. Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych w związku z prowadzonym badaniem, zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w

sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Rozporządzenie ogólne o ochronie danych). Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych w zakresie niezbędnym dla prowadzenia badań, jednakże z zachowaniem anonimowości, uniemożliwiającej identyfikację mojej osoby przez osoby trzecie.

.....
(data i czytelny podpis)

Załącznik nr 7. Mapa lokalnych zasobów w obszarze wsparcia zdrowia psychicznego

Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby kontaktowej	Telefon kontaktowy	Dodatkowe uwagi
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna			
Policja			
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie			
Miejski/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej			
Poradnia Zdrowia Psychicznego			
Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży			
Centrum Zdrowia Psychicznego			
Oddział psychiatryczny dla dzieci			
Miejsko-Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych			
Ośrodek Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej			
Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej			
Organizacje pozarządowe: 1. 2. 3.			
Inne pomocne instytucje, organizacje:			
Niebieska linia dla	116 123		

każdego w kryzysie emocjonalnym			
Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży	116 111		
Antydepresyjny telefon zaufania Fundacji Itaka	22 484 88 01		
Telefon zaufania Fundacji Twarze Depresji	22 290 44 42		
Telefon zaufania młodych do 25 r.ż.	22 484 88 04		
Antydepresyjny telefon Forum Przeciw Depresji	22 594 91 00		
Anonimowa linia policyjna specjalna/zatrzymaj przemoc	800 120 148		
Centrum wsparcia dla osób dorosłych w kryzysie	800 702 222		

Procedura interwencji rówieśniczej

Preambuła

Procedura ma na celu zapewnienie kompleksowej, bezpiecznej i skutecznej interwencji rówieśniczej wobec uczniów i uczennic w kryzysie. Skierowana jest do wszystkich uczestników procesu interwencji uczniowskich. Powinni zostać z nią zapoznani wszyscy interesanci projektu Działaj/Rozmawiaj!, ze szczególnym uwzględnieniem Koordynatora szkolnego Programu Działaj/Rozmawiaj, Liderów Wsparcia Rówieśniczego oraz Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego.

Definicje

1. **Interwencja rówieśnicza** to proces, w którym uczniowie udzielają wsparcia emocjonalnego, społecznego lub praktycznego innym uczniom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Polega na aktywnym zaangażowaniu się rówieśników w udzielanie pomocy poprzez prowadzenie wspierającej rozmowy z osobą w kryzysie. Jest to forma wsparcia oparta na relacjach między uczniami, która może przyczynić się do łagodzenia stresu oraz promowania zdrowia psychicznego w szkole.
1. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** - nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:
  - 1) rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - 2) przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - 3) kontaktem z Organizatorem Programu,
  - 4) prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
3. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej “LWR”)** - uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach.

Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.

4. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SzZRK")** - to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.
5. **Uczeń w kryzysie (bądź "Uczeń")** - uczeń lub uczennica ze szkoły będący w kryzysie emocjonalnym, wobec którego podjęte zostały działania z zakresu wsparcia rówieśniczego oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:
  - rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.

Rozdział I. Zgłaszanie spraw przez Lidera Wsparcia Rówieśniczego

- I. 1. W sytuacji, gdy LWR ocenia, że uczeń lub uczennica w ich otoczeniu potrzebuje wsparcia - inicjuje kontakt.
- I. 2. Decyzja o zainicjowaniu kontaktu może być poprzedzona konsultacją w gronie grupy LWR lub z Koordynatorem.
- I. 3. W przypadku konsultacji z grupą, kontakt może podjąć LWR inny niż osoba zgłaszająca, jeśli w wyniku konsultacji ustalone zostanie, że będzie to odpowiednie dla Ucznia w kryzysie.
- I. 4. W przypadku stwierdzenia przez LWR, przed rozpoczęciem interwencji, że sytuacja wymaga profesjonalnej pomocy, np. pedagoga, psychologa czy terapeuty, LWR ma obowiązek niezwłocznego zgłoszenia takiej informacji Koordynatorowi lub, w przypadku jego nieobecności, Szkolnemu Zespołowi Reagowania Kryzysowego.
- I. 5. Wyznaczeni pracownicy ze Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego przejmują sprawę od Liderów Wsparcia Rówieśniczego i kontynuują wsparcie dla ucznia w kryzysie.

Rozdział II. Ocena ryzyka w sytuacji kryzysu Ucznia na terenie szkoły przez Lidera Wsparcia Rówieśniczego

- II. 1. LWR podejmując interwencję bierze pod uwagę, że pełną ocenę ryzyka w sytuacji kryzysu emocjonalnego może przeprowadzić wyłącznie specjalista ds. zdrowia psychicznego
- II. 2. LWR w trakcie interwencji może dokonać wstępnej oceny ryzyka w sytuacji ucznia pod kątem potrzeb ucznia w kryzysie, zgodnie ze wskazówkami zawartymi w zał 1.
- II. 3. LWR w razie wątpliwości, co do powagi sytuacji konsultuje sprawę z Koordynatorem projektu lub omawia ją na superwizji.

Rozdział III. Empatyczna rozmowa prowadzona przez Lidera Wsparcia Rówieśniczego

III. 1. LWR prowadzi interwencję poprzez empatyczną rozmowę z uczniem według poniższych zasad:

- a) Słuchaj uważnie skupiając się na rozmówcy, unikaj rozpraszania się i okazuj zainteresowanie tym, co mówi.
- b) Szanuj zdanie, poglądy swojego rozmówcy, nawet jeśli się z nimi nie zgadzasz, bo każdy ma prawo do swojego zdania.
- c) Unikaj przerywania wypowiedzi swojemu rozmówcy, poczekaj, aż zakończy mówienie, zanim zaczniesz wypowiadać się sam.
- d) Unikaj oceniania i skoncentruj się na zrozumieniu punktu widzenia swojego rozmówcy, unikaj oceniania i krytykowania.
- e) Zadawaj pytania, bo pytania pomagają rozwijać rozmowę i dowiedzieć się więcej. Staraj się, aby nie były one zbyt inwazyjne i nie naciskaj, jeśli rozmówca nie chce odpowiedzieć.
- f) Mów jasno i konkretnie, wyrażaj swoje myśli zrozumiale, unikaj zbyt długich wywodów, nie moralizuj.
- g) Kontroluj swoje emocje i staraj się utrzymać spokojny ton, unikaj paniki.
- h) Bądź cierpliwy, daj swojemu rozmówcy czas na wyrażenie myśli, nie pospieszaj go.
- i) Rozwijaj empatię i staraj się zrozumieć, jak czuje się twój rozmówca, buduj współczucie dla sytuacji w której się znalazł.
- j) Podziękuj za rozmowę i po zakończeniu rozmowy podziękuj rozmówcy za czas, uwagę i zaufanie.

III. 2. LWR koncentruje się na zrozumieniu perspektywy drugiego ucznia, a nie ocenianiu jego zachowania.

III. 3. LWR wykorzystuje techniki aktywnego słuchania i otwarte pytania, których uczy się poprzez szkolenia i superwizje.

Rozdział IV. Przekierowanie do specjalisty w szkole ucznia/ uczennicy przez Lidera Wsparcia Rówieśniczego

IV. 1. LWR w wyniku interwencji może przekierować Ucznia do Koordynatora lub innego pracownika szkoły np. Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego korzystając ze wskazówek zawartych w Załączniku nr 2.

IV. 2. Osoba przejmująca sprawę w szkole, wyraźnie informuje LWR o przejęciu odpowiedzialności za dalsze kroki w procesie pomocy, doceniając jednocześnie dotychczasową rolę ucznia i jego wkład w uruchomienie procesu pomagania.

Rozdział V. Superwizja Lidera Wsparcia Rówieśniczego organizowana przez Koordynatora na terenie szkoły

V. 1. LWR omawia podjęte interwencje rówieśnicze podczas najbliższego spotkania superwizyjnego z Koordynatorem w szkole. Spotkanie superwizyjne może mieć formę indywidualną bądź grupową.

V. 2. LWR korzysta w miarę możliwości ze wsparcia zewnętrznych ekspertów i superwizorów, aby omawiać szczególne sytuacje i obszary problemowe doświadczane w czasie interwencji.

V. 3. Szczegółowy tryb prowadzenia superwizji dla LWR reguluje odrębna Procedura.

Rozdział VI. Monitorowanie postępów wsparcia rówieśniczego i bezpieczeństwa LWR

VI. 1. Interwencja uczniowska jest ograniczona w czasie, aby uniknąć ryzyka uwikłania LWR w kryzysy koleżanek i kolegów.

VI. 2. Koordynator dba o bezpieczeństwo LWR - sprawdza, czy wsparcie rówieśnicze nie jest zbyt obciążające dla LWR.

VI. 3. Koordynator, wychowawca i nauczyciele monitorują postępy Ucznia w kryzysie po podjęciu interwencji bez udziału LWR.

Rozdział VII. Raportowanie i dokumentacja

VII. 1. LWR zgłasza podjętą interwencję Koordynatorowi w formie ustnej lub pisemnej - elektronicznej, a Koordynator rejestruje interwencję w formie pisemnej z zachowaniem zasady poufności.

VII. 2. Koordynator raportuje informacje o podjętych krokach i rezultatach działań interwencyjnych wobec Ucznia w kryzysie, zgodnie z Załącznikiem nr 3.

VII. 3. LWR oraz Koordynator dbają o prywatność Ucznia w kryzysie. Podejmowane działania są zgodne z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych oraz zachowania tajemnicy służbowej (w przypadku Koordynatora).

Załącznik nr 1. Pytania pomocnicze do wstępnej oceny ryzyka nastolatka w kryzysie

Materiał ten nie jest narzędziem diagnostycznym, a jedynie pomocą w rozmowie dotyczącej bezpieczeństwa Ucznia w kryzysie. Pełnej oceny stanu zdrowia oraz ryzyka zachowań niebezpiecznych dokonuje odpowiednio przygotowany specjalista ds. zdrowia psychicznego (np. lekarz psychiatra na oddziale szpitala psychiatrycznego)

Pytania dotyczące emocji:

- Jak się teraz czujesz?
- Jak często odczuwasz stres i presję

Pytania dotyczące bezpieczeństwa fizycznego:

- Czy czujesz się bezpiecznie?
- Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się myśleć o tym, żeby zrobić sobie krzywdę?

Pytania dotyczące strategii radzenia sobie z sytuacją:

- Jak radzisz sobie w obecnej sytuacji?
- Co przynosi Ci ulgę?

Pytania o wsparcie:

- Jakie osoby wokół są dla Ciebie wsparciem?
- Na kogo możesz liczyć w trudnych chwilach?
- Masz z kim o tym rozmawiać?
- Czy czujesz się osamotniony z tej sytuacji?

Pytania o plany:

- Co dalej planujesz w tej sytuacji?
- Co się dalej stanie?

Załącznik nr 2. Wskazówki przekierowania ucznia w kryzysie przez LWR

Przełącz sprawę do Koordynatora, zawsze gdy w sprawie występuje:

- Natychmiastowe zagrożenie dla zdrowia lub życia ucznia.
- Brak poprawy lub nasilenie objawów kryzysowych u ucznia pomimo udzielonego wsparcia rówieśniczego.
- Uczestnictwo ucznia w działaniach autodestrukcyjnych lub autoagresywnych.
- Istotne obniżenie funkcjonowania ucznia w szkole lub społeczności uczniowskiej.
- Obecność objawów depresji, lęku, czy myśli samobójczych u ucznia.
- Wyznanie ucznia, że potrzebuje profesjonalnej pomocy.
- Trudności w komunikacji z uczniem lub zrozumieniu jego potrzeb i emocji.
- Prośba o interwencję ze strony innych uczniów lub nauczycieli.
- Historia podobnych kryzysów u ucznia w przeszłości.

Załącznik nr 3. Wzór Raportu. Działania Interwencyjne dla Koordynatora

Data raportu: [Data]

Uczeń w kryzysie: [Imię i nazwisko ucznia]

Opis sytuacji: [Krótki opis sytuacji kryzysowej, jej kontekstu i głównych wyzwań] z uwzględnieniem informacji od LWR

Podjęte kroki interwencyjne:

[Opis pierwszego kroku interwencyjnego]

[Opis drugiego kroku interwencyjnego]

[Opis kolejnych kroków interwencyjnych]

Rezultaty działań:

[Krótki opis rezultatów każdego podjętego kroku]

[Inne istotne obserwacje lub zmiany]

Rekomendacje:

[Propozycje dalszych działań lub wsparcia dla ucznia]

[Sugestie dotyczące ewentualnych zmian w procedurze interwencji]

Podpis koordynatora: _____

Data: _____

Procedura udzielania wsparcia za pośrednictwem komunikatora internetowego

Preambuła

Procedura obejmuje opis sposobu działania w przypadku udzielania wsparcia rówieśniczego osobie w kryzysie przez ucznia/uczennicę na komunikatorze internetowym. Skierowana jest do Liderów Wsparcia Rówieśniczego oraz Koordynatora szkolnego w programie Działaj/Rozmawiaj! Korzystanie z komunikatorów internetowych jest naturalną formą wymiany informacji między uczniami i uczennicami, w tym również przez LWR. Uczniowskie interwencje mogą mieć miejsce podczas rozmów odbywających się na komunikatorach internetowych. Taki sposób komunikacji ma wiele zalet: szybkość, poczucie bezpieczeństwa, dostępność, anonimowość. Procedura ma na celu zapewnienie kompleksowej, bezpiecznej i skutecznej interwencji.

Definicje

1. **Komunikator internetowy** to narzędzie komunikacyjne działające w środowisku internetowym, które umożliwia użytkownikom wymianę wiadomości tekstowych, głosowych, wideo, plików oraz informacji w czasie rzeczywistym lub z opóźnieniem. Popularne komunikatory internetowe obejmują platformy takie jak WhatsApp, Messenger, Skype, Slack, Discord czy Zoom. Są one wykorzystywane do prowadzenia rozmów prywatnych, grupowych, koordynacji pracy zespołowej, prowadzenia wideokonferencji oraz wielu innych celów, zarówno w sferze osobistej, jak i zawodowej. Komunikatory internetowe często oferują także dodatkowe funkcje, takie jak możliwość tworzenia grupowych czatów, udostępnianie plików, wykonywanie połączeń głosowych i wideo, a także integrację z innymi aplikacjami.
2. **Interwencja rówieśnicza** to proces, w którym uczniowie udzielają wsparcia emocjonalnego, społecznego lub praktycznego innym uczniom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Polega na aktywnym zaangażowaniu się rówieśników w udzielanie pomocy oraz nauczaniu umiejętności radzenia sobie z trudnościami. Jest to forma wsparcia oparta na relacjach między uczniami, która może przyczynić się do łagodzenia stresu oraz promowania zdrowia psychicznego w szkole.
3. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** - nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szko-

lenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:

- rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
4. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej "LWR")** - uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach. Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.
  5. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SzZRK")** - to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.
  6. **Organizator Programu (dalej "Organizator")** – Fundacja „Instytut Edukacji Pozytywnej” z siedzibą w Warszawie. Organizacja pozarządowa prowadząca działania w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego.
  7. **Uczeń w kryzysie (bądź "Uczeń")** - uczeń lub uczennica ze szkoły będący w kryzysie emocjonalnym, wobec którego podjęte zostały działania z zakresu wsparcia rówieśniczego.

Rozdział I. Postanowienia ogólne dotyczące korzystania z komunikatorów internetowych przez LWR

- I. 1. Komunikator internetowy może być wykorzystany przez LWR do zainicjowania kontaktu i udzielania wsparcia emocjonalnego i społecznego wobec Ucznia w kryzysie.
- I. 2. Wsparcie rówieśnicze za pośrednictwem Komunikatora internetowego powinno być prowadzone przez LWR z poszanowaniem prywatności i bezpieczeństwa wszystkich uczestników.
- I. 3. LWR udzielający wsparcia powinien być przeszkolony w zakresie komunikacji zapośredniczonej oraz w udzielaniu wsparcia w sytuacjach kryzysowych z wykorzystaniem materiałów szkoleniowych przygotowanych przez Organizatora.
- I. 4. LWR w razie potrzeby konsultuje się z Koordynatorem lub przedstawicielem SzZRK, aby uzyskać dodatkowe wsparcie.
- I. 5. Komunikator internetowy nie powinien być stosowany do udzielania wsparcia w sytuacji, która wymaga natychmiastowej interwencji lub pomocy specjalistycznej dorosłego specjalisty.
- I. 6. Informacje przekazywane przez komunikator internetowy powinny być traktowane przez LWR poufnie i nie należy ich udostępniać osobom trzecim bez zgody strony zaangażowanej z wyłączeniem Koordynatora projektu lub przedstawiciela SzZRK.
- I. 7. Zasady zgłaszania interwencji przez LWR oraz przekierowania do specjalisty ze szkoły, opisane w Procedurze Prowadzenia interwencji uczniowskich, pozostają bez zmian.

Rozdział II. Sposób prowadzenia rozmowy LWR przez komunikator internetowy

- II. 1. LWR traktuje poważnie każdą informację o kryzysie, doceniając odwagę osoby w kryzysie, która szuka pomocy.
- II. 2. LWR zachęca do wypowiedzi Ucznia w kryzysie. Unika oceniania i nadmiernego argumentowania. Skupia się na zrozumieniu punktu widzenia rozmówcy. Unika krytyki i nadmiernych dyskusji. Może prowadzić edukację rówieśniczą dotyczącą przebiegu kryzysu oraz form wsparcia dla osób w trudnej sytuacji.
- II. 3. LWR ustala fakty poprzez stosowanie podstawowych pytań: Co? Kto? Jak? Gdzie? Kiedy? oraz korzysta z listy kontrolnej (Załącznik nr 1).
- II. 4. LWR nie bagatelizuje ani nie odwraca uwagi od tematu.
- II. 5. LWR pyta Ucznia w kryzysie o jego emocje. Wykorzystuje emotikony i gif-y, aby lepiej zrozumieć emocje Ucznia w kryzysie. Jeśli ma wątpliwości pyta wprost o emocje i bezpieczeństwo oraz o możliwość przekierowania sprawy do dorosłego specjalisty lub koordynatora w szkole.
- II. 6. LWR jest cierpliwy i umie postawić granice. Dopytuje o bezpieczeństwo i potrzeby Ucznia w kryzysie nie zapominając o własnych.
- II. 7. LWR podczas rozmowy określa, w czym może pomóc, a czego nie może zrobić dbając o bezpieczeństwo własne i Ucznia w kryzysie. Zwraca uwagę Ucznia w kryzysie na dostępność zaufanych osób dorosłych w otoczeniu.
- II. 8. LWR razem z Uczniem w kryzysie ustala wstępny plan działania. Skupia się na małych krokach.
- II. 9. LWR stosuje ocenę ryzyka i procedurę przekierowania do dorosłego specjalisty ds. zdrowia psychicznego, opisane w Procedurze Prowadzenia interwencji uczniowskich.

Załącznik nr 1. Lista kontrolna zadań

Lista kontrolna zadań, które powinien zrealizować LWR podczas udzielania wsparcia z wykorzystaniem komunikatora internetowego.

- docenienie odwagi i zaufania rozmówcy jakiej wymagało rozpoczęcie rozmowy
- ustalenie podstawowych faktów związanych z sytuacją kryzysową
- wyrażenie zrozumienia dla trudności z jakimi mierzy się rozmówca
- pytania o emocje, akceptacja przeżyć koleżanki/kolegi
- sprawdzenie, czy rozmówca jest bezpieczny (jeśli nie - przekierowanie do specjalisty lub powiadomienie dorosłych i/lub odpowiednich służb)
- ustalenie najważniejszych potrzeb osoby w trudnej sytuacji
- udzielenie informacji na temat możliwych form wsparcia w szkole i jej otoczeniu (psychoedukacja)
- sprawdzenie własnego komfortu i bezpieczeństwa w trakcie rozmowy (jeśli LWR nie czuje się bezpiecznie lub komfortowo, może zakończyć rozmowę lub przekierować sprawę do Koordynatora, specjalisty w szkole lub jej otoczeniu)
- ustalenie granic pomocy i wsparcia jakiej może udzielić LWR w trakcie rozmowy
- ustalenie wstępnego planu działania dla osoby w kryzysie
- rozważenie dodatkowego wsparcia/konsultacji sprawy ze specjalistą ds. zdrowia psychicznego
- podziękowanie za rozmowę, powtórne docenienie zaufania i odwagi rozmówcy

Procedura superwizji Liderów Wsparcia Rówieśniczego

Preambuła

Głównym celem superwizji jest zapewnienie wsparcia i bezpieczeństwa LWR. Liderzy Wsparcia Rówieśniczego działają w sposób odpowiedni i skuteczny w sytuacjach kryzysowych. Superwizorzy / koordynatorzy szkolni programu powinni dbać o to, aby liderzy mieli odpowiednie narzędzia, wiedzę i wsparcie emocjonalne potrzebne do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, a także zapewnić, że działania podejmowane przez liderów są zgodne z najlepszymi praktykami i standardami bezpieczeństwa. Celem superwizji jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia i nadzoru nad działaniami Liderów Wsparcia Rówieśniczego w sytuacjach kryzysowych. Superwizja obejmuje analizę przypadków, omówienie strategii interwencji, ocenę działań Liderów Wsparcia Rówieśniczego oraz identyfikację obszarów do doskonalenia. Zakres obejmuje także zagadnienia związane z bezpieczeństwem LWR i odpowiedzialnością. Superwizja to czas na wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk pomiędzy Liderami Wsparcia Rówieśniczego. Pozwala omówić skuteczne strategie interwencji oraz sposoby radzenia sobie z trudnościami.

Definicje

1. **Superwizja Liderów Wsparcia Rówieśniczego** to proces wsparcia i monitoringu działań LWR, mający na celu zapewnienie bezpiecznej i skutecznej interwencji w sytuacjach kryzysowych rówieśników w szkole. Podczas superwizji omawia się ich działania, analizuje trudności, bezpieczeństwo oddziaływań oraz poszukuje skutecznych rozwiązań. Dodatkowo, superwizor udziela wsparcia emocjonalnego i merytorycznego, motywuje do dalszego rozwoju oraz ustala plany działań na przyszłość. Superwizja Liderów Wsparcia Rówieśniczego jest kluczowym elementem zapewnienia wysokiej jakości wsparcia dla osób znajdujących się w kryzysie w szkolnym środowisku.
2. **Interwencja rówieśnicza** to proces, w którym uczniowie udzielają wsparcia emocjonalnego, społecznego lub praktycznego innym uczniom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Polega na aktywnym zaangażowaniu się rówieśników w udzielanie pomocy poprzez prowadzenie wspierającej rozmowy z osobą w kryzysie. Jest to forma wsparcia oparta na relacjach między uczniami, która może przyczynić się do łagodzenia stresu oraz promowania zdrowia psychicznego w szkole.
3. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** - nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym.

Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:

- rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
4. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej "LWR")** - uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach. Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.
  5. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SZRK")** - grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.
  6. **Uczeń w kryzysie (bądź "Uczeń")** - uczeń lub uczennica ze szkoły będący w kryzysie emocjonalnym, wobec którego podjęte zostały działania z zakresu wsparcia rówieśniczego.

Rozdział I. Postanowienia ogólne dotyczące superwizji Liderów Wsparcia Rówieśniczego

- I.1. Spotkania superwizyjne dla LWR odbywają się regularnie, zgodnie z ustalonym na początku roku szkolnego harmonogramem, co najmniej raz na dwa miesiące.
- I.2. W spotkaniach superwizyjnych uczestniczą Liderzy Wsparcia Rówieśniczego oraz Koordynator szkolny w roli Superwizora (dalej "Superwizor").
- I.3. Wszelkie informacje omawiane podczas superwizji są poufne i przeznaczone wyłącznie dla uczestników spotkania.
- I.4. Superwizor oraz Liderzy Wsparcia Rówieśniczego zobowiązani są do zachowania poufności oraz szacunku wobec osób będących tematem dyskusji.
- I.5. Superwizja ma na celu nie tylko ocenę efektywności działań, ale także kontynuację doskonalenia umiejętności i rozwoju kompetencji LWR poprzez wsparcie, feedback i coaching z wykorzystaniem materiałów Organizatora.

Rozdział II. Przebieg superwizji Liderów Wsparcia Rówieśniczego

- II.1. Przed spotkaniem LWR przygotowuje informacje dotyczące przypadków, z którymi mieli do czynienia, w tym opisy sytuacji, podejmowane działania oraz ewentualne trudności.
- II.2. Superwizor może przygotować materiały do omówienia podczas sesji, takie jak raporty z działań, analiza konkretnych przypadków, pytania czy problemy dostrzeżone w trakcie pracy placówki.
- II.3. Spotkanie rozpoczyna się od krótkiego omówienia celów superwizji. Superwizor korzysta z listy kontrolnej (Załącznik nr 1), aby zapewnić realizację wszystkich celów i zasad mediacji.
- II.4. W trakcie sesji superwizyjnej LWR prezentują swoje doświadczenia oraz opisują przypadki, z którymi mieli do czynienia. Analiza przypadków obejmuje skuteczność interwencji, ewentualne trudności i poziom bezpieczeństwa.
- II.5. Superwizor pomaga LWR w zrozumieniu kontekstu, proponuje różne podejścia do rozwiązania problemu i wspiera w podejmowaniu decyzji.
- II.6. Superwizor udziela konstruktywnego feedbacku na temat działań Liderów Wsparcia Rówieśniczego, wskazując na mocne strony oraz obszary do dalszej pracy zapewniając wsparcie i motywację do dalszego rozwoju LWR.
- II.7. Na zakończenie superwizji, superwizor proponuje LWR konkretne szkolenia, warsztaty lub inne działania mające na celu rozwój kompetencji.
- II.8. Na zakończenie sesji superwizji dokonuje się podsumowania omawianych zagadnień oraz ustala się plan działania na kolejny okres. Superwizor może również udzielić LWR konkretnych zaleceń lub zadań do wykonania przed kolejną sesją superwizji.
- II.9. Superwizor sporządza raport z przeprowadzonej superwizji zgodnie z Załącznikiem nr 2.

Załącznik nr 1. Lista kontrolna zadań do przeprowadzenia w trakcie superwizji

Zadania nie muszą być realizowane chronologicznie, ani w całości - jeśli nie wymaga tego sytuacja.

Na **niebiesko** zaznaczono punkty, które powinny być zrealizowane, co do zasady na każdej superwizji.

- Przygotowanie dokumentacji (zgłoszone sprawy)
- Sprawdzenie listy obecności
- Przypomnienie głównego celu superwizji - wszystkie prowadzone przez LWR działania są omawiane na sesjach superwizyjnych (wyrabianie od pierwszej superwizji nawyku "przynoszenia" prowadzonych interwencji na forum grupy)
- Pytanie: kto i jakie rozmowy prowadził lub planuje przeprowadzić
- Staranne omówienie prowadzonych interwencji:
  - jakie działania zostały podjęte
  - jak oceniają skuteczność działań
  - trudności z jaki interwent się spotkał
  - jak oceniają poziom bezpieczeństwa działań
  - omówienie towarzyszących interwencji emocji,
  - sprawdzenie granic wsparcia (ryzyko uwikłania, bezpieczeństwo działań)
  - kontrola aktualnego stanu psychicznego Lidera prowadzącego interwencję
- Udzielenie informacji zwrotnych na temat działań zainicjowanych przez LWR, a prowadzonych dalej przez specjalistów ze szkoły/zewnętrznych specjalistów.
- Przekierowanie części spraw na rozmowy indywidualne (które rozmowy warto prowadzić w grupie, a które indywidualnie)
- Omówienie atmosfery na korytarzach szkolnych w kontekście dobrostanu psychicznego (z wyraźnym rozdzieleniem sytuacji, które mocno emocjonalnie angażują uczniów (tzw. szkolnych "dram" rozbudzających ciekawość u większości uczniów) od sytuacji wymagających interwencji w ramach programu Działaj/Rozmawiaj)
- Omówienie trudności związanych z podejmowaniem interwencji
  - omówienie emocji osób, które nie podjęły żadnych interwencji,
  - pytanie z czym się mierzą LWR, czego potrzebują
  - obawy, dylematy, rozterki LWR
- Ustalenie granic działania Liderów Rówieśniczych (przypomnienie zasad)
- Sprawdzenie obszarów do dalszej edukacji (podniesienie kompetencji komunikacyjnych, wiedzy z zakresu zdrowia psychicznego lub form wsparcia)
- Czy są jakieś osoby w szkole, o które uczniowie się martwią (do rozmowy na grupie, lub indywidualnie, po zakończeniu superwizji)

Załącznik nr 2. Wzór raportu z superwizji

Data: [Data przeprowadzenia superwizji]

Superwizor: [Imię i nazwisko superwizora]

Uczestnicy: [Imiona i nazwiska uczestników superwizji]

Temat superwizji: [Krótki opis tematu lub problemu omawianego podczas superwizji]

Cel superwizji: [Krótki opis celu superwizji]

Przebieg superwizji: [Krótki opis] np.

1. Omówienie przypadków: Przeanalizowano przypadki uczniów w kryzysie, zwracając uwagę na ich potrzeby i dotychczasowe działania podejmowane przez personel szkoły.
2. Dyskusja nad strategiami interwencyjnymi: Omówiono różne strategie interwencyjne w przypadku kryzysu ucznia, w tym wykorzystanie wsparcia rówieśniczego i zaangażowanie rodziców.
3. Podsumowanie działań: Podsumowano dotychczasowe działania podejmowane przez personel szkoły oraz zaplanowano dalsze kroki w obszarze wsparcia uczniów w kryzysach.

Wnioski i zalecenia: [Krótki opis] np.

1. Dalsze wsparcie dla uczniów: Zaleca się kontynuację działań wsparcia dla uczniów znajdujących się w kryzysie, w tym regularne monitorowanie ich postępów.
2. Rozwój umiejętności personelu: Zaleca się kontynuację szkoleń i superwizji dla personelu szkoły w obszarze wsparcia uczniów w kryzysach, w celu doskonalenia ich umiejętności interwencyjnych.
3. Koordynacja działań: Zaleca się ścisłą współpracę między wszystkimi zaangażowanymi pracownikami szkoły oraz ewentualne skorzystanie z zewnętrznych specjalistów w przypadkach wymagających specjalistycznej interwencji.

Podpis superwizora: _____

Data: _____

Procedura wsparcia psychologiczno-pedagogicznego ucznia w kryzysie

Preambuła

Procedura ma na celu zapewnienie kompleksowego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniowi znajdującemu się w kryzysie. Skierowana jest do wszystkich grup odbiorców programu Działaj/Rozmawiaj!, ze szczególnym uwzględnieniem Rady Pedagogicznej szkoły, szkolnego zespołu reagowania kryzysowego oraz rodziców uczniów.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1798)

Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach.

Obwieszczenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 lipca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1798).

Zakres modyfikacji procedury

Procedura powinna zostać dodatkowo dostosowana pod indywidualne potrzeby i uwarunkowania szkoły na podstawie przeprowadzonej diagnozy czynników chroniących i czynników ryzyka.

Definicje

1. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SzZRK")** - to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.

2. **Interwencja rówieśnicza** to proces, w którym uczniowie udzielają wsparcia emocjonalnego, społecznego lub praktycznego innym uczniom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Polega na aktywnym zaangażowaniu się rówieśników w udzielanie pomocy poprzez prowadzenie wspierającej rozmowy z osobą w kryzysie. Jest to forma wsparcia oparta na relacjach między uczniami, która może przyczynić się do łagodzenia stresu oraz promowania zdrowia psychicznego w szkole.
3. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** - nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:
  - rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
4. **Kryzys** - nagła sytuacja lub okoliczność, która znacząco wpływa na funkcjonowanie emocjonalne, społeczne lub psychiczne ucznia. Może prowadzić do trudności w radzeniu sobie z sytuacją. Kryzys mogą wywołać różne czynniki np. problemy rodzinne, konflikty z rówieśnikami, stres szkolny, traumy, problemy zdrowotne lub inne wydarzenia życiowe. W kontekście procedury, istotne jest zrozumienie, że kryzys ucznia może wymagać natychmiastowej interwencji, wsparcia oraz podejmowania działań mających na celu złagodzenie negatywnych skutków i pomoc w odzyskaniu równowagi emocjonalnej i społecznej. Kryzys ucznia może obejmować zmiany w zachowaniu, spadek osiągnięć szkolnych, izolację społeczną, czy inne sygnały wskazujące na długotrwałe trudności
5. **Szkoła** – placówka oświatowa, wdrażająca Program wsparcia rówieśniczego. W okresie pilotażowym (do grudnia 2025) Szkoła powinna spełniać łącznie następujące warunki:
  - szkoła ponadpodstawowa (liceum, technikum, szkoła branżowa),
  - posiada udokumentowane minimum dwuletnie doświadczenie w tworzeniu wolontariatu uczniowskiego,
  - posiada zrealizowane działania na rzecz inkluzji, budowania życzliwego klimatu szkoły w okresie ostatnich 3 lat,
  - posiada udokumentowane działania podjęte na rzecz wsparcia zdrowia psychicznego,
  - zrealizowała działania z obszaru profilaktyki w okresie ostatnich 3 lat.
6. **Uczeń w kryzysie (bądź “Uczeń”)** - uczeń lub uczennica ze szkoły będący w kryzysie emocjonalnym, wobec którego podjęte zostały działania z zakresu wsparcia rówieśniczego.
7. **Indywidualny Plan Wsparcia (IPW)** dla ucznia w kryzysie psychicznym to spersonalizowany dokument, opracowywany we współpracy z uczniem, rodzicami i specjalistami szkolnymi, mający na celu identyfikację indywidualnych potrzeb ucznia oraz określenie konkretnych działań wspierających, aby pomóc mu w radzeniu sobie z sytuacją kryzysową i kontynuowaniu nauki w szkole.
8. **Lokalne Fora Współpracy Międzysektorowej** w zakresie wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole to struktury organizacyjne, które integrują przedstawicieli różnych sektorów społecznych, takich jak edukacja, służba zdrowia, praca socjalna, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz inne instytucje zainteresowane wspieraniem zdrowia psychicznego uczniów. Ich celem jest koordynacja działań i wymiana informacji między różnymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole, w celu zapewnienia kompleksowego i skutecznego wsparcia. Poprzez taką współpracę lokalne fora mają na celu zwiększenie dostępności odpowiednich usług i zasobów, promowanie zdrowia psychicznego wśród uczniów oraz skuteczne reagowanie na potrzeby i wyzwania związane z zdrowiem psychicznym w szkolnym środowisku.

Rozdział I. Powołanie i zadania Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego

I. 1. Dyrektor szkoły powołuje Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego.

I. 2. SzZRK składa się z min 3 maks. 5 osób. W jego skład wchodzi: Koordynator Projektu (obowiązkowo), psycholog (jeśli jest), pedagog szkolny, inni specjaliści lub wychowawcy.

I. 3. SzZRK spotyka się według harmonogramu określonego przez Dyrektora. Nie rzadziej niż raz na trzy miesiące

I. 4. SzZRK monitoruje środowisko szkolne i reaguje na sygnały, wskazujące na wystąpienie kryzysu u Ucznia, takie jak nagłe zmiany zachowania, problemy zdrowotne, trudności w nauce, czy sygnały otrzymane od innych uczniów, nauczycieli lub personelu szkolnego.

I. 5. Do zadań SzZRK należą:

- a) wspólna analiza prowadzonych w szkole działań wobec uczniów w kryzysach emocjonalnych;
- b) ochrona Liderów Wsparcia Rówieśniczego przed przeciążeniami;
- c) wstępna ocena ryzyka zachowań uczniów;
- d) podejmowanie decyzji o przekierowaniu spraw do zewnętrznych specjalistów;
- e) monitorowanie działań prowadzonych wobec uczniów na terenie szkoły, oraz współpraca z rodzicami;
- f) tworzenie i aktualizowanie listy zewnętrznych specjalistów dostępnych w otoczeniu szkoły;
- g) uczestnictwo w spotkaniach Lokalnych Forów Współpracy Międzysektorowej.

Rozdział II. Identyfikacja i zgłaszanie sytuacji kryzysowych

II. 1. Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy szkoły identyfikują Uczniów w kryzysie. W tym celu Rada Pedagogiczna i inni pracownicy szkoły są zapoznawani z treścią Załącznika nr 1 do niniejszej procedury co roku na początku roku szkolnego.

II. 2. Identyfikację i zgłoszenie Ucznia w kryzysie przez Liderów Wsparcia Rówieśniczego reguluje Procedura prowadzenia interwencji uczniowskich w ramach Programu Działaj/Rozmawiaj.

III. 3. Osoba identyfikująca Ucznia w kryzysie, określona w ust. II.1, zgłasza sytuację Szkolnemu Zespołowi Reagowania Kryzysowego w formie ustnej bądź pisemnej, z wykorzystaniem narzędzia opisanego w Załączniku nr 2.

Rozdział III. Rozmowa z Uczniem w kryzysie i ocena ryzyka

III. 1. Pedagog szkolny lub psycholog przeprowadza wstępną rozmowę z uczniem w celu analizy sytuacji i potrzeb.

III. 2. W trakcie rozmowy psycholog/ pedagog szkolny zbiera informacje dotyczące ucznia i jego sytuacji. Może to obejmować analizę jego zachowań, relacji z rówieśnikami i nauczycielami, osiągnięć szkolnych oraz innych istotnych czynników.

III. 3. Psycholog/ pedagog szkolny dokonuje wstępnej analizy czynników ryzyka (takich jak problemy zdrowotne, trudności w nauce, brak wsparcia społecznego) oraz czynników ochrony (np. silne relacje z rodziną, wsparcie psychologiczne), które mogą wpływać na sytuację ucznia. Pytania pomocne we wstępnej ocenie ryzyka stanowią Załącznik nr 3 do niniejszej procedury.

III. 4. Na podstawie zebranych informacji psycholog/ pedagog szkolny dokonuje oceny prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń dla ucznia. Może to obejmować ocenę skali zagrożenia oraz identyfikację konkretnych potencjalnych zagrożeń.

III. 5. Po rozmowie psycholog / pedagog szkolny podejmuje decyzję o:

- a) pozostawieniu sprawy do dalszej obserwacji bądź
- b) pierwszych krokach działania, ustalając wstępny plan dalszych działań zgodnie z Załącznikiem 4 do niniejszej procedury, bądź
- c) przekierowaniu sprawy do konsultacji przez SzZRK.

Rozdział IV. Ocena sytuacji przez Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego

IV. 1. Do oceny sytuacji przez SzZRK trafiają sprawy kierowane przez psychologa lub pedagoga szkolnego po wcześniejszej rozmowie z uczniem w kryzysie.

IV. 2. Zespół przeprowadza analizę sytuacji kryzysowej, w tym ocenę potrzeb Ucznia oraz ocenę ryzyka i skutków kryzysu. Na tej podstawie podejmuje decyzję o konieczności interwencji oraz, jeśli to konieczne, określa Wstępny Plan Działania mający na celu zarządzanie zidentyfikowanymi zagrożeniami. Działania te mogą obejmować indywidualne wsparcie ucznia, interwencje szkolne, współpracę z zewnętrznymi specjalistami oraz działania prewencyjne. Wstępny Plan Działania powinien zgodny z Załącznikiem nr 4

IV. 3. SzZRK dokonuje oceny dostępności i skuteczności środków zaradczych. Może to obejmować ocenę dostępnych zasobów w szkole, wsparcia społecznego oraz możliwości interwencji zewnętrznych we współpracy z rodzicami.

IV. 4. Jeśli jest to konieczne, szkoła współpracuje z zewnętrznymi specjalistami, takimi jak psycholog z PPP oraz inne instytucje współpracujące ze szkołą w ramach Lokalnego Forum Współpracy Międzysektorowej.

IV. 5. Zespół regularnie monitoruje postępy ucznia i skuteczność działań podejmowanych w ramach wsparcia, dostosowując w razie potrzeby plan działania.

IV. 6. Spośród członków SzZRK wybierane są osoby odpowiedzialne za wdrożenie i monitorowanie procedury wsparcia psychologiczno-pedagogicznego ucznia w kryzysie.

Rozdział V. Dalsze działania z Uczniem w kryzysie

V. 1. Pedagog szkolny lub psycholog kontaktując się z rodzicami ucznia, informuje ich o sytuacji i omawia wstępny plan działania przygotowany przez Szkołę

V. 2. Pedagog szkolny lub psycholog kontaktując się z rodzicami ucznia, podkreśla kluczowe znaczenie rodziny dla skuteczności wsparcia ucznia nie tylko we współpracy ze szkołą, ale również ze specjalistami zewnętrznymi w miarę potrzeb wynikających z sytuacji kryzysowej.

V. 3. Po rozmowie z rodzicami opracowywany jest Indywidualny Plan Wsparcia (dalej "Plan" lub "IPW") uwzględniający specyfikę sytuacji i potrzeb ucznia oraz działania szkoły, jak i rodziny w sytuacji kryzysu. Plan obejmuje zarówno aspekty psychologiczne, jak i pedagogiczne zgodnie ze wzorem wskazanym w Załączniku nr 5.

V. 4. SzZRK monitoruje postępy ucznia w trakcie działań wspierających. Częstotliwość monitoringu oraz sposób gromadzenia danych powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb i charakteru sytuacji kryzysowej i zgodnie z przepisami wewnątrzszkolnymi, z uwzględnieniem wytycznych określonych w załączniku nr 6.

V. 5. IPW podlega zmianom i aktualizacji.

Załącznik nr 1. Sygnały ostrzegawcze wspierające identyfikację Ucznia w kryzysie

Niniejsza lista stanowi materiał pomocniczy w ocenie sytuacji nastolatka oraz ocenie ryzyka zachowań niebezpiecznych. Materiał ten nie jest narzędziem diagnostycznym, a jedynie ilustracją, jakie zachowania mogą świadczyć o tym, że uczeń znajduje się w kryzysie. Pełnej oceny stanu zdrowia oraz ryzyka zachowań niebezpiecznych dokonuje odpowiednio przygotowany specjalista d.s. zdrowia psychicznego.

Zachowania, które mogą być sygnałami kryzysu nastolatka:

- wycofywanie się z kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, odwracanie się od nich;
- zainteresowanie lub wręcz zaabsorbowanie śmiercią;
- wyraźne zmiany osobowości i nastroju;
- trudności z koncentracją;
- trudności w szkole;
- obniżenie jakości pracy i ocen;
- zmiana dotychczasowych zwyczajów dotyczących jedzenia i snu (utrata apetytu lub objadanie się, bezsenność lub nadmierna senność);
- utrata zainteresowania rozrywkami;
- częste uskarżanie się na fizyczne dolegliwości, przeważnie powiązane z emocjami, jak bóle głowy, bóle żołądka lub uczucie zmęczenia;
- nieustanne znużenie;
- utrata zainteresowań dla rzeczy i spraw, o które dotychczas nastolatek się troszczył (np. zaniechanie dbałości o wygląd)
- rozmowy o samobójstwie lub jego planowaniu;
- oskarżanie się; „Jestem złym człowiekiem”
- wypowiedanie komunikatów typu: „Jestem niczym”, „Nie warto się mną zajmować”, „Chciałbym umrzeć”, „Zamierzam się zabić”, „Nie powinnam się urodzić”
- wzrost impulsywności: nagłe impulsywne działania, jak akty agresji i przemocy, zachowania buntownicze lub ucieczkowe (wynikające z ogromnego napięcia emocjonalnego);
- nagłe ekscesy alkoholowe lub narkotykowe (będące próbą „znieczulenia się w cierpieniu” lub formą wołania o pomoc);
- odrzucanie pomocy;
- wypowiedanie komunikatów na temat beznadziejności życia, braku wyjścia, własnej bezwartościowości;
- odrzucanie otrzymywanych pochwał lub nagród;
- nagłe przejście z depresji do stanu pogody i zadowolenia.
- rozdawanie kolegom swoich ulubionych przedmiotów; oddawanie domowych zwierzątek w dobre ręce;

Załącznik nr 2. Formularz identyfikacji Ucznia/Uczennicy w kryzysie

1. Pytania pomocne w identyfikowaniu uczniów, którzy mogą być w kryzysie i potrzebują dodatkowego wsparcia i interwencji.

1. Czy uczeń wykazuje nagłe i znaczące zmiany w zachowaniu lub nastroju?
2. Czy uczeń wykazuje objawy silnego stresu, lęku lub depresji?
3. Czy uczeń wykazuje symptomy fizyczne, takie jak bóle głowy, brak apetytu czy problemy ze snem?
4. Czy uczeń często opowiada o robieniu sobie krzywdy lub wyraża chęć zranienia siebie?
5. Czy uczeń ma problemy z koncentracją lub wykazuje spadek w osiągnięciach szkolnych?
6. Czy uczeń wydaje się być wyizolowany społecznie lub wycofany z interakcji z innymi?
7. Czy uczeń wykazuje agresywne lub autoagresywne zachowania?
8. Czy uczeń doświadczył niedawno jakiegoś znaczącego stresującego zdarzenia życiowego, takiego jak śmierć bliskiej osoby czy rozwód rodziców?

Należy pamiętać, że ocena sytuacji kryzysowej powinna być kompleksowa i uwzględniać także inne czynniki, takie jak kontekst społeczny i rodzinny ucznia.

2. Formularz zgłoszenia ucznia w kryzysie:

1. Dane personalne ucznia: imię, nazwisko, wiek, klasa/rok nauki.
2. Krótki opis sytuacji kryzysowej, której dotyczy zgłoszenie.
3. Jakie zachowania, symptomy lub sytuacje wskazują na to, że uczeń może być w kryzysie?
4. Czas trwania kryzysu: od kiedy zauważono sytuację kryzysową u ucznia?
5. Czy istnieją określone wydarzenia lub czynniki, które mogły spowodować kryzys?
6. Wsparcie dotychczas udzielane uczniowi: jakie działania zostały podjęte w celu udzielenia wsparcia uczniowi dotychczas?
7. Jakie potrzeby ucznia wydają się być najważniejsze w kontekście kryzysu?
8. Czy istnieje obawa o bezpieczeństwo ucznia lub innych osób? Jeśli tak, w jakim stopniu?
9. Czy są inne istotne informacje, które należy uwzględnić?

Załącznik nr 3. Pytania pomocnicze do wstępnej oceny ryzyka nastolatka w kryzysie

Materiał ten nie jest narzędziem diagnostycznym, a jedynie pomocą w rozmowie dotyczącej bezpieczeństwa ucznia. Pełnej oceny stanu zdrowia oraz ryzyka zachowań niebezpiecznych dokonuje odpowiednio przygotowany specjalista d.s. zdrowia psychicznego (np. lekarz psychiatra na oddziale szpitala psychiatrycznego)

Pytania dotyczące emocji:

- Jak się teraz czujesz?
- Jak często odczuwasz stres i presję

Pytania dotyczące bezpieczeństwa fizycznego:

- Czy czujesz się bezpiecznie?
- Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się myśleć o tym, żeby zrobić sobie krzywdę?

Pytania dotyczące używek/substancji psychoaktywnych:

- Jak radzisz sobie w obecnej sytuacji?
- Co przynosi Ci ulgę?

Pytania o wsparcie:

- Jakie osoby wokół są dla Ciebie wsparciem?
- Na kogo możesz liczyć w trudnych chwilach?
- Masz z kim o tym rozmawiać?
- Czy czujesz się osamotniony z tej sytuacji?

Pytania o plany:

- Co dalej planujesz w tej sytuacji?
- Co się dalej stanie?

Załącznik nr 4. Wstępny plan działania

Wstępny Plan Działania dla Wsparcia Ucznia w Sytuacji Kryzysowej

Wszystkie działania zawarte w planie wsparcia powinny być podejmowane w sposób zindywidualizowany, uwzględniając potrzeby i możliwości ucznia oraz kontekst jego życia szkolnego i osobistego.

1. **Zadbaj o bezpieczeństwo ucznia** poprzez zbieranie informacji np. od LWR o obserwowanych objawach kryzysu oraz czynnikach wpływających na sytuację.
2. **Dokonaj wstępnej oceny i diagnozy sytuacji ucznia** w oparciu o informacje od uczniów, nauczycieli i wychowawców oraz specjalistów ze szkoły.
3. **Nawiązanie kontaktu z uczniem w kryzysie** zacznij od ustalenia dogodnego czasu i miejsca na rozmowę. Podczas samej rozmowy dbaj o udzielenie mu wsparcia emocjonalnego poprzez empatię i zrozumienie sytuacji w jakiej się znajduje. Daj mu możliwość swobodnego wyrażania emocji i myśli – nie oceniaj , nie krytykuj , pytaj o fakty, emocje, potrzeby.

Podczas rozmowy z uczniem **skorzystaj z następujących pytań** w celu identyfikacji stanu emocjonalnego, potrzeb ucznia i ogólnej sytuacji życiowej:

- Jak się czujesz obecnie? Czy ostatnio zauważyłeś jakieś zmiany w swoim nastroju?
  - Czy masz trudności w radzeniu sobie z codziennymi sytuacjami?
  - Czy ostatnio doświadczyłeś jakichś stresujących lub traumatycznych wydarzeń?
  - Czy zauważyłeś u siebie zmiany w zachowaniu, myśleniu lub emocjach?
  - Czy masz trudności w koncentracji lub wypełnianiu obowiązków szkolnych?
  - Czy masz problemy w relacjach z rówieśnikami?
  - Czy zmieniły się ostatnio Twoje relacje z osobami bliskimi (rodzicami, opiekunami, rodzeństwem i innymi bliskimi)
  - Czy zdarzają Ci się myśli lub plany robienia sobie krzywdy ?
  - Czy odczuwasz dużo napięcia lub lęku w ostatnim czasie?
  - Czy masz trudności ze snem lub apetytem?
  - Czy odczuwasz uczucie osamotnienia lub braku wsparcia?
4. **Pomóc uczniowi w określeniu jego potrzeb i ustalenie wstępnego kierunku działań** jest ważnym elementem prowadzonej rozmowy na którym warto skupić uwagę ucznia, bo może w nim uruchomić poczucie panowania nad sytuacją w której się znalazł.
  5. **Wstępny kierunek działań** określamy poprzez identyfikację dostępnych zasobów i wsparcia w szkole i poza szkołą. Jest to moment w którym w miarę potrzeb należy wziąć pod uwagę uruchomienie współpracy z rodzicami ucznia. Pamiętaj o sporządzeniu dla siebie listy zasobów i wsparcia dostępnych dla ucznia w szkole, rodzinie oraz najbliższym otoczeniu.
  6. **Ustal kolejność realizacji zaplanowanych działań.** Pamiętaj o regularnym monitorowaniu ich postępów i skuteczności pod kątem spełniania potrzeb ucznia. Podejmowane działania mogą wymagać licznych dostosowań i modyfikacji w celu zapewnienia skuteczności wsparcia.
  7. **Dokumentuj i monitoruj** zmiany związane z planem działania w tym notatki ze spotkań celem zapewnienia ciągłości wsparcia dla ucznia.

Załącznik nr 5. IPW - Indywidualny Plan

Wsparcia

Indywidualny Plan Wsparcia ucznia w kryzysie psychicznym w szkole, ustalony we współpracy z uczniem i rodzicami przez specjalistów w szkole, powinien zawierać następujące aspekty psychologiczne i pedagogiczne:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniowi w kryzysie - szczególnie bezpieczeństwa fizycznego w oparciu o narzędzia do oceny ryzyka.
2. Nawiązanie kontaktu z rodzicami ucznia - przekazanie informacji na temat sytuacji ucznia w szkole, prezentację "Wstępnego plan działania" opracowanego przez specjalistów ze szkoły, ustalenie zakresu możliwej współpracy oraz formy komunikacji z rodzicami z uwzględnieniem poufności informacji oraz ochrony danych wrażliwych ucznia i rodziny.
3. Przeprowadzenie szczegółowej oceny sytuacji ucznia, uwzględniającej czynniki ryzyka i ochrony, poziom funkcjonowania psychicznego oraz potrzeby edukacyjne.
4. W oparciu o analizę potrzeb ucznia, we współpracy z rodzicami ucznia opracowanie planu wsparcia w szkole i w domu, ukierunkowanego na poprawę funkcjonowania ucznia. Plan powinien uwzględniać możliwość dostosowania programu nauczania, metod pracy z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość, udzielenie dodatkowej pomocy dydaktycznej, monitorowanie postępów w nauce.
5. W porozumieniu z rodzicami ucznia zapewnienie uczniowi wsparcia emocjonalnego i psychologicznego na terenie szkoły (przez wykwalifikowanego psychologa szkolnego) lub terapeutę spoza szkoły. Może to obejmować np. pomoc terapeuty środowiskowego, sesje terapeutyczne, wsparcie w radzeniu sobie ze stresem i emocjami oraz techniki relaksacyjne. Wsparcie dla ucznia realizowane jest w oparciu o zasoby dostępne w szkole i jej otoczeniu w oparciu o mapę zasobów lokalnych wypracowaną w ramach współpracy Lokalnych Forów Współpracy Międzysektorowej.
6. Prowadzenie monitoring postępów ucznia oraz reakcji na podjęte działania. Zadbanie o wymianę informacji pomiędzy specjalistami pracującymi z uczniem w kryzysie. W razie konieczności dostosowanie planu wsparcia do zmieniających się potrzeb i sytuacji ucznia.
7. W sytuacji braku lub niewystarczających postępów ucznia, pogorszenia funkcjonowania ucznia - nawiązanie kontaktu z zewnętrznymi specjalistami w celu dokonania konsultacji specjalistycznych i wsparcia szkoły w zakresie opieki nad uczniem w kryzysie.
8. Prowadzenie działań edukacyjnych w całej społeczności szkolnej w obszarze zdrowia psychicznego oraz promowanie świadomości i akceptacji wobec osób zmagających się z trudnościami psychicznymi.

Szablon do wypełnienia w oparciu o przedstawione powyżej kroki budowania Indywidualnego Planu Wsparcia dla Ucznia.

1. Kroki, jakie zostały podjęte w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi

---

---

2. Ustalenia po uruchomieniu kontaktu z rodzicami

---

3. Ocena funkcjonowania ucznia w kryzysie

---

4. Plan wsparcia ucznia w szkole

---

5. Plan wsparcia ucznia w domu

---

6. Kto i w jaki sposób będzie monitorował działania podjęte w stosunku do ucznia

---

---

7. Czy zostało uruchomione wsparcie specjalistów spoza placówki, jeśli tak, to jakie

---

---

8. Jakie działania psychoedukacyjne zostały podjęte w społeczności szkolnej/klasie w związku z sytuacją ucznia

---

Załącznik nr 6. Monitoring efektywności IPW wobec Ucznia w kryzysie

1. Określenie częstotliwości spotkań z uczniem oraz członkami SZRK w celu monitorowania postępów. Spotkania mogą być planowane regularnie, na przykład co tydzień lub co dwa tygodnie, lub w zależności od potrzeb i stopnia zaawansowania sytuacji.
2. Monitorowanie zachowań ucznia w środowisku szkolnym przez nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych. Obserwacje mogą obejmować interakcje z rówieśnikami, zaangażowanie w zajęcia szkolne oraz ogólny stan emocjonalny.
3. Przeprowadzanie rozmowy indywidualnej z uczniem w celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji na temat jego postępów, potrzeb i ewentualnych trudności przez psychologa/pedagoga szkolnego.
4. Prowadzenie dokumentacji pisemnej dotyczącej postępów ucznia, zawierającej obserwacje, notatki z spotkań oraz wszelkie istotne informacje dotyczące sytuacji kryzysowej również te pozyskane od rodziców.
5. Regularna ewaluacja skuteczności działań podejmowanych przez SZRK w celu oceny, czy plan wsparcia jest odpowiednio dostosowany do potrzeb ucznia i czy osiąga zamierzone cele (w zależności od sytuacji jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące).
6. Monitorowanie postępów ucznia może być prowadzone systematycznie i interdyscyplinarnie przez cały zespół, co pozwala na szybką reakcję na ewentualne trudności i dostosowanie strategii wsparcia.

Procedura wspierania ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia

Preambuła

Procedura wspierania ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu obejmuje zapewnienie kompleksowego wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, które umożliwi uczniowi powrót do normalnego funkcjonowania szkolnego po trudnym okresie kryzysu. Zakres procedury obejmuje wszystkie etapy procesu reintegracji ucznia, począwszy od oceny gotowości do powrotu do szkoły, poprzez planowanie działań reintegracyjnych, aż po monitorowanie postępów i ewaluację skuteczności wsparcia. Procedura ma na celu stworzenie przyjaznego i wspierającego środowiska szkolnego, które będzie sprzyjać powrotowi ucznia do codziennych aktywności szkolnych oraz jego dalszemu rozwojowi edukacyjnemu i społecznemu.

Definicje

1. **Kryzys psychiczny** - Okres trudności emocjonalnych lub psychicznych, który może wpływać na zdolność ucznia do normalnego funkcjonowania szkolnego.
2. **Zdrowienie** - Proces powrotu do stanu psychicznego i emocjonalnego równowagi po okresie kryzysu.
3. **Gotowość do powrotu do szkoły** - Stan psychiczny i emocjonalny, który umożliwia uczniowi powrót do uczęszczania na zajęcia szkolne.
4. **Reintegracja szkolna** - Proces umożliwiający uczniowi powrót do szkoły po okresie zdrowienia, obejmujący aspekty pedagogiczne i psychologiczne.
5. **Indywidualny Plan Wsparcia (IPW)** - Spersonalizowany plan działań, który uwzględnia potrzeby i możliwości ucznia oraz określa kroki niezbędne do wsparcia go w procesie reintegracji szkolnej.
6. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SzZRK")** - to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.
7. **Monitorowanie postępów** - Systematyczne śledzenie i ocena zmian w funkcjonowaniu ucznia w trakcie procesu reintegracji szkolnej.
8. **Ewaluacja skuteczności wsparcia** - Ocena efektywności działań podejmowanych w ramach procedury wspierania ucznia, mająca na celu wprowadzenie ewentualnych korekt i doskonalenie procesu reintegracji.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne dotyczące wsparcia ucznia po okresie zdrowienia z kryzysu

- I.1.1. Wsparcie ucznia po okresie zdrowienia z kryzysu jest ważne dla zapewnienia mu jak najlepszych warunków powrotu do szkoły i normalnego funkcjonowania w środowisku szkolnym.
- I.1.2. Uczeń po okresie kryzysu może potrzebować wsparcia, aby poczuć się akceptowany i ponownie zintegrowany w szkolnym środowisku społecznym.
- I.1.3. Zapewnienie ciągłości edukacji jest istotne dla ucznia, który przeszedł przez kryzys. Wsparcie po okresie zdrowienia ma na celu umożliwienie mu kontynuowania nauki i osiągnięcia sukcesów w szkole.
- I.1.4. Uczeń może być nadal podatny na stres i trudności emocjonalne po okresie zdrowienia z kryzysu. Wsparcie ma na celu zapobieganie nawrotom kryzysu oraz wspieranie jego zdrowego funkcjonowania psychicznego.
- I.1.5. Wsparcie po kryzysie może pomóc uczniowi w rozwijaniu umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz budowaniu pozytywnych strategii samoopieki i rozwoju osobistego.
- I.1.6. Wsparcie ucznia po okresie kryzysu ma na celu przywrócenie mu poczucia bezpieczeństwa i stabilności w szkolnym środowisku.
- I.1.7. Uczeń potrzebuje wsparcia w procesie reintegracji społecznej po okresie zdrowienia z kryzysu, aby znowu czuł się akceptowany i zintegrowany w grupie rówieśniczej.

Rozdział II.

Procedura powrotu do szkoły

1. Ocena gotowości ucznia do powrotu do szkoły

- II.1.1. Kryteria oceny gotowości ucznia do powrotu do szkoły, powinny uwzględniać aspekty psychiczne, emocjonalne i pedagogiczne.
- II.1.2. Psycholog lub pedagog przeprowadza wywiad z uczniem i jego opiekunami prawnymi w celu przeanalizowania aktualnego stanu psychicznego i emocjonalnego ucznia oraz oceny jego gotowości do powrotu w oparciu o materiały zawarte w **zał. 1.** do niniejszej procedury.
- II.1.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego przeprowadza konsultację z nauczycielami i innymi pracownikami szkoły, którzy mogą dostarczyć dodatkowych informacji na temat postępów ucznia i jego gotowości do powrotu.
- II.1.4. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego dokonuje oceny ryzyka związanego z powrotem do szkoły, uwzględniającej informacje od rodziców/opiekunów, możliwe trudności adaptacyjne oraz ryzyko wystąpienia ponownego kryzysu. **Zał. 2**
- II.1.5. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego podsumowuje zebrane informacje i dokonanie oceny gotowości ucznia do powrotu do szkoły, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości ucznia.

2. Planowanie procesu reintegracji ucznia

II.2.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego przygotowuje ucznia i jego opiekunów prawnych do procesu reintegracji poprzez omówienie celów, planu działań oraz udzielenie informacji na temat dostępnych zasobów wsparcia.

II.2.2. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego opracowuje Indywidualny Plan Wsparcia (IPW) ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu, uwzględniający m.in. cele reintegracji, działania wspierające, zasoby szkoły i społeczności w oparciu o materiały zawarte w **zał. 3.** do niniejszej procedury.

II.2.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego w oparciu o pozyskane informacje ustala priorytety reintegracji np. wsparcie edukacyjne, emocjonalne, integrację z grupą rówieśniczą.

II.2.4. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego określa konkretne działania np. wsparcie pedagogiczne, spotkania z psychologiem szkolnym.

II.2.5. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego sporządza harmonogram działań reintegracyjnych, uwzględniając częstotliwość i czas trwania poszczególnych interwencji oraz monitorowanie postępów ucznia.

II.2.6. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego wyznacza osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań wsparcia oraz określa sposób ich koordynacji i komunikacji z rodzicami.

3. Komunikacja z uczniem i jego opiekunami prawnymi

II.3.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego ustala zasady kontaktu i komunikacji z uczniem i jego rodzicami/opiekunami prawnymi, uwzględniających w miarę potrzeb regularność, sposób oraz formę kontaktu.

II.3.2. Ścisła współpraca z uczniem i jego rodzicami/ opiekunami ma na celu zapewnienia spójności wspierających działań podejmowanych w szkole i w domu w zakresie powrotu ucznia do szkoły.

II.3.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego monitoruje proces reintegracji ucznia i w miarę potrzeb organizuje spotkania z uczniem i jego opiekunami w celu omówienia postępów oraz dostosowania planu reintegracji do ewentualnych zmian w sytuacji ucznia.

4. Wsparcie i monitorowanie postępów ucznia w czasie powrotu do szkoły

II.4.1. Szkoła zapewnia dostęp ucznia do wsparcia psychologicznego i pedagogicznego na terenie szkoły poprzez regularne spotkania z psychologiem szkolnym, pedagogiem szkolnym lub innymi specjalistami.

II.4.2. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego ściśle współpracuje z nauczycielami oraz innymi pracownikami szkoły w celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia pedagogicznego uczniowi, uwzględniającego jego potrzeby i indywidualne wymagania.

II.4.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego w miarę potrzeb wspólnie z wychowawcą klasy może opracować plan dostosowania obowiązków szkolnych do aktualnych możliwości ucznia, w tym ewentualnego zmniejszenia nacisku na wymagające zadania i zapewnienie dodatkowej pomocy w nauce.

II.4.4. Wychowawca klasy we współpracy ze SzZRK monitoruje postępy ucznia w procesie powrotu do szkoły.

II.4.5. Wychowawca klasy regularnie informuje rodziców lub opiekunów prawnym ucznia o jego postępach oraz ewentualnych trudnościach w procesie reintegracji szkolnej i proponuje działania wspierające.

Rozdział III. Środowisko szkolne.

1. Rola nauczycieli i personelu szkolnego w procesie reintegracji ucznia

III.1.1. Szkoła zapewnia nauczycielom i personelowi szkolnemu dostęp do odpowiedniej wiedzy na temat sytuacji ucznia oraz o jego potrzebach w czasie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu zgodnie z obowiązującymi przepisami.

III.1.4. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego ustala wspólnie z nauczycielami zakres spersonalizowanego podejścia do nauczania i oceniania, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości ucznia po powrocie do szkoły.

III.1.5. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego organizuje spotkanie z nauczycielami, w celu omówienia specyficznych strategii wsparcia dla ucznia oraz wymiany informacji na temat jego postępów i potrzeb.

2. Tworzenie przyjaznego i wspierającego środowiska szkolnego dla ucznia

III.2.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego ustala osoby wspierające ucznia i wyznacza osobę, która będzie odpowiedzialna za koordynację działań na rzecz stworzenia przyjaznego i wspierającego środowiska szkolnego.

III.2.2. W miarę potrzeb wychowawca klasy organizuje w uzgodnieniu ze SzZRK działania integracyjne np. warsztaty, projekty grupowe, które umożliwią uczniowi łatwiejsze zaadaptowanie się do środowiska szkolnego po powrocie.

III.2.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego dostarcza informacji nauczycielom i personelowi szkolnemu zgodnie z obowiązującymi przepisami na temat specyficznych potrzeb ucznia oraz strategii, które mogą być zastosowane w celu stworzenia odpowiedniego środowiska edukacyjnego.

3. Szkolenie personelu szkolnego w zakresie wsparcia ucznia po okresie kryzysu psychicznego

III.3.1. Szkoła zachęca personel szkolny i rodziców do skorzystania ze szkoleń online w ramach programu Działaj/Rozmawiaj!, gdzie poszerzą informacje na temat rozpoznawania kryzysów, komunikacji z uczniami w kryzysach i ich rodzicami/ opiekunami, temat istoty wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, technik radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi.

III.3.2. Szkoła udostępnia materiały edukacyjne i narzędzia, które mogą pomóc w identyfikacji oraz świadczeniu wsparcia uczniom po okresie kryzysu psychicznego w tym materiały z programu Działaj/ Rozmawiaj!.

Rozdział IV.

Monitorowanie i ewaluacja

1. Sposoby monitorowania postępów ucznia w procesie reintegracji

IV.1.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego określa wskaźniki postępów ucznia podczas reintegracji np. obecność na zajęciach, zaangażowanie w działalność szkolną, relacje z rówieśnikami i nauczycielami. **Zał. 4**

IV.1.2. Wychowawca klasy wspólnie z rodzicami dokonuje analizy ocen ucznia oraz jakości wykonanych prac domowych, zadań szkolnych ucznia, aby ocenić jego postępy edukacyjne po powrocie do szkoły.

IV.1.3. Wychowawca klasy monitoruje obserwacje nauczycieli dotyczące zachowań ucznia w klasie oraz jego interakcje z innymi uczniami i personelem szkolnym.

IV.1.4. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego okresowo dokonuje szczegółowej oceny postępów ucznia w aspektach psychologicznych i emocjonalnych.

IV.1.5. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego współpracuje z opiekunami prawnymi lub rodziną ucznia w celu uzyskania informacji zwrotnych dotyczących jego postępów i ewentualnych problemów.

2. Raportowanie i dokumentowanie postępów oraz problemów w procesie reintegracji ucznia

IV.2.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego we współpracy z wychowawcą klasy regularnie dokumentuje postępy ucznia z uwzględnieniem wszelkich problemów napotkanych podczas procesu reintegracji. **Zał. 5**

IV.2.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego we współpracy z wychowawcą przekazuje niezbędne informacje na temat postępów ucznia wszystkim odpowiednim osobom zaangażowanym w jego wsparcie, w tym rodzicom, nauczycielom, pedagogom i psychologom szkolnym zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3.4. Każdy pracownik szkoły ma obowiązek utrzymywania poufności i bezpieczeństwa danych osobowych ucznia w procesie dokumentowania postępów zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Rozdział V.

Postanowienia końcowe

1. Podsumowanie procedury

V.1.1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego przegląda i podsumowuje wszystkie dokumenty dotyczące reintegracji ucznia.

V.1.2. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego dokonuje analizy osiągniętych postępów, w tym oceny skuteczności zastosowanych strategii wsparcia oraz identyfikacja obszarów wymagających dalszej uwagi.

V.1.3. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego dokonuje oceny gotowości ucznia do pełnego powrotu do szkoły oraz określa ewentualne dalsze działania we współpracy z rodzicami.

V.1.4. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego przygotowuje raport końcowy, podsumowujący cały proces reintegracji ucznia, uwzględniający jego postępy, trudności oraz zalecenia dotyczące dalszego wsparcia.

2. Zakończenie

V.2.1. Zakończenie procesu wspierania ucznia w powrocie do szkoły po okresie kryzysu psychicznego stanowi moment refleksji nad osiągniętymi postępami oraz oceną efektywności działań podejmowanych przez szkołę i zaangażowanych w proces uczestników.

V.2.2. Ostateczne zakończenie procedury nie oznacza jednak zakończenia zaangażowania szkoły w dobrostan ucznia. Wspólnota szkolna nadal pozostaje otwarta na dalsze potrzeby i wyzwania, jakie mogą pojawić się w przyszłości, gotowa do kontynuacji wsparcia w razie potrzeby.

Załącznik nr 1. Kwestionariusz dot. kryteriów oceny gotowości ucznia do powrotu do szkoły, uwzględniających aspekty psychiczne, emocjonalne i pedagogiczne.

UWAGA!

Niniejsza skala służy jako narzędzie pomocnicze do oceny gotowości ucznia do powrotu do szkoły. Otrzymane wyniki mają charakter orientacyjny i wspomagający całościową ocenę funkcjonowania dziecka. Ostateczna ocena gotowości ucznia do powrotu do szkoły powinna być podejmowana zespołowo w oparciu o zróżnicowane metody oceny.

Zał. 1 (skala 1- 5) np. [1] – zdecydowanie nie, [2] – raczej nie, [3] – trudno powiedzieć , [4] – raczej tak, [5] – zdecydowanie tak

1. Uczucia ucznia są stabilne i kontrolowane, brak widocznych oznak nadmiernego lęku, stresu czy depresji.
2. Uczeń potrafi radzić sobie z własnymi emocjami, jest świadomy swoich reakcji emocjonalnych i potrafi je kontrolować.
3. Uczeń wykazuje chęć i motywację do powrotu do nauki w szkole, wykazuje zainteresowanie zdobywaniem wiedzy i uczestniczeniem w zajęciach.
4. Uczeń potrafi skupić się na zadaniach szkolnych, utrzymać uwagę przez odpowiedni czas i wykonywać zadania bez rozproszeń.
5. Uczeń nie wykazuje objawów zaburzeń psychicznych ani poważnych problemów emocjonalnych, a wszelkie wcześniej zidentyfikowane problemy zostały odpowiednio zaadresowane.
6. Uczeń ma zdolność do nawiązywania i utrzymywania pozytywnych relacji z rówieśnikami i dorosłymi w szkole, wykazuje umiejętność współpracy i komunikacji.
7. Uczeń jest w stanie samodzielnie organizować swoje zadania i obowiązki szkolne, podejmować odpowiedzialne decyzje i działać zgodnie z zasadami szkolnymi.
8. Uczeń nie wykazuje objawów choroby ani fizycznych dolegliwości, które mogłyby utrudniać jego aktywność w szkole.
9. Uczeń jest akceptowany i integruje się z innymi uczniami w klasie, nie doświadcza znaczących problemów związanych z relacjami międzyuczniowskimi.
10. Rodzice lub opiekunowie ucznia wykazują zainteresowanie i zaangażowanie w proces reintegracji ucznia do szkoły, współpracują z personelem szkolnym i specjalistami w celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia.

Interpretacja wyników:

W niniejszej skali uczeń może otrzymać wynik w przedziale 10-50 pkt. Uwzględniając zróżnicowane metody oceny możliwości powrotu ucznia warto rozważyć otrzymany wynik ucznia w oparciu o następujące przedziały:

10-20 pkt. - uczeń może nie być jeszcze gotowy do powrotu do szkoły, otrzymany wynik wskazuje na możliwość wystąpienia trudności w funkcjonowaniu w środowisku szkolnym, należy uważnie obserwować postępy ucznia w procesie zdrowienia, ponownie rozważyć różne formy wsparcia.

20-40 pkt. - wynik wskazuje na średni poziom gotowości do podjęcia nauki w szkole, istnieje wiele obszarów wymagających wsparcia, dalszej pracy i obserwacji. Należy zachować ostrożność w podejmowaniu decyzji o powrocie do szkoły, zakres wsparcia ucznia oraz warunki na jakich miałby wrócić do nauki szkolnej, dokonać ponownej całościowej diagnozy gotowości w zespole specjalistów w szkole.

40-50 pkt - otrzymany wynik wskazuje na wysoki poziom gotowości ucznia do powrotu do szkoły, prawdopodobnie powrót do szkoły jest możliwy, należy jednak obserwować ucznia, zachować gotowość do wsparcia w trudnościach adaptacyjnych.

Załącznik nr 2. Pytania pomocnicze do oceny ryzyka związanego z powrotem do szkoły, uwzględniające możliwe trudności adaptacyjne oraz ryzyko wystąpienia ponownego kryzysu.

1. Jak się dzisiaj czujesz? Jakie masz najczęściej nastroje związane z powrotem do szkoły?
2. Czy masz jakieś obawy lub trudności związane z powrotem do szkoły? Co konkretnie Cię niepokoi?
3. Czy masz dostęp do jakichś specjalistów lub osób, które mogą Ci pomóc?
4. Czy w szkole są osoby, które są dla Ciebie wsparciem w trudnych chwilach? Jak to są osoby? Czy masz z nimi kontakt i możesz liczyć na ich pomoc?
5. Czy masz jakieś sprawdzone sposoby radzenia sobie ze stresem lub trudnościami?
6. Czy zauważyłeś jakieś zmiany w sobie od czasu kryzysu?
7. Co w szkole może sprawić, że uczęszczanie do niej będzie dla Ciebie trudne? Czy jest coś w szkole, co Cię niepokoi lub przeszkadza?
8. Jakie masz cele i plany związane z powrotem do szkoły? Czy myślałeś o długoterminowych planach?
9. Jakiego wsparcia potrzebujesz po powrocie do szkoły? Jakie są Twoje potrzeby w tej chwili?
10. Na co powinniśmy zwracać uwagę w kontakcie z tobą, aby monitorować Twoją kondycję po powrocie do szkoły? Jakie znaki mówiłyby nam, że idziesz w dobrym kierunku, a które wskazywałyby na problemy?

Załącznik nr 3. Indywidualnego Planu Wsparcia (IPW) ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu

Indywidualny Plan Wsparcia ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu, ustalony we współpracy z uczniem i rodzicami przez specjalistów w szkole, może zawierać następujące elementy:

1. Dostosowanie warunków nauki do potrzeb ucznia, np. zapewnienie dodatkowej pomocy edukacyjnej czy elastyczności w planowaniu zajęć.
2. Zapewnienie wsparcia psychologicznego ze strony psychologa szkolnego lub innych specjalistów w celu radzenia sobie z emocjami i trudnościami.
3. Ustalenie form komunikacji z rodzicami lub opiekunami prawnymi ucznia w celu monitorowania postępów oraz współpracy w procesie wsparcia.
4. Określenie konkretnych działań pedagogicznych, np. dodatkowych zajęć lub ćwiczeń mających na celu wsparcie w nauce.

5. Określenie celów, które mają być osiągnięte przez ucznia oraz wskaźników postępów służących do monitorowania jego rozwoju.
6. Uruchomienie wsparcia rówieśniczego w szkole.
7. Sporządzenie harmonogramu działań, w tym terminów spotkań, ewaluacji postępów oraz dostosowywania planu w miarę potrzeb.

Indywidualny Plan Wsparcia (IPW) ucznia w procesie powrotu do szkoły po okresie zdrowienia z kryzysu jest dokumentem dynamicznym, który może być regularnie aktualizowany w zależności od zmian w sytuacji ucznia oraz efektów podejmowanych działań. Jego celem jest zapewnienie kompleksowego i spersonalizowanego wsparcia, mającego na celu powrót ucznia do szkolnego środowiska edukacyjnego w sposób jak najbardziej skuteczny i bezpieczny.

Załącznik nr 4. Kwestionariusz oceny postępów ucznia - narzędzie służące do monitorowania postępów ucznia w procesie reintegracji szkolnej.

Poniższy kwestionariusz pomaga specjalistom ze szkoły w ocenie postępów ucznia w procesie reintegracji szkolnej. Narzędzie ma charakter jakościowy i wspiera specjalistów ze szkoły w wielowymiarowej ocenie postępów ucznia. Pełna ocena postępów dokonywana jest we współpracy wielu specjalistów w oparciu o zróżnicowane metody monitorowania funkcjonowania ucznia w szkole.

Uwaga! W niektórych przypadkach osoby w kryzysie mogą wykazywać poprawić swoje funkcjonowanie w szkole, jednak zmiana ta może być fasadowa (np. wiąże się z decyzją o zrobieniu sobie krzywdy). Każda zmiana zachowania ucznia powinna być zatem uważnie obserwowana i interpretowana indywidualnie w oparciu o konteksty sytuacyjne danej osoby. W przypadku wątpliwości dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa ucznia, należy skorzystać z konsultacji zewnętrznych specjalistów do spraw zdrowia psychicznego.

Specjaliści ze szkoły, monitorując postępy ucznia w procesie reintegracji powinni uwzględnić różne obszary funkcjonowania ucznia w szkole. W niniejszym kwestionariuszu udzielamy odpowiedzi TAK lub NIE na poniższe pytania. W tym kwestionariuszu nie zliczamy wyników i nie interpretujemy ich ilościowo. Kwestionariusz jest wsparciem dla pogłębionej refleksji wykonywanej regularnie przez specjalistów ze szkoły. Porównanie odpowiedzi w kolejnych pomiarach wspiera proces monitoringu procesu reintegracji.

1. Obecność i frekwencja:
  - Jak często uczeń uczęszczał do szkoły od momentu rozpoczęcia procesu reintegracji?
  - Czy zmieniła się frekwencja ucznia?
  - Czy uczestnictwo w zajęciach jest regularne, czy występują jakiegokolwiek absencje?
2. Zachowanie w szkole:
  - Jakie są obserwowane zmiany w zachowaniu ucznia w porównaniu do okresu przed kryzysem?
  - Czy uczeń angażuje się aktywnie w zajęcia i interakcje z innymi uczniami i nauczycielami?
3. Wyniki w nauce:
  - Czy uczeń wykazuje poprawę w osiągnięciach szkolnych od momentu rozpoczęcia procesu reintegracji?
  - Jakie są oceny i opinie nauczycieli dotyczące postępów ucznia w nauce?

4. Emocjonalne i psychiczne samopoczucie:
  - Jakie są obserwowane zmiany w samopoczuciu emocjonalnym i psychicznym ucznia od momentu rozpoczęcia procesu reintegracji?
  - Czy uczeń wydaje się być bardziej zrelaksowany, pewny siebie i zmotywowany do nauki?
5. Funkcjonowanie społeczne:
  - Czy uczeń nawiązał pozytywne relacje z kolegami i nauczycielami od momentu powrotu do szkoły?
  - Jakie są obserwowane zmiany w interakcjach społecznych ucznia w porównaniu do okresu przed kryzysem?
6. Wsparcie i reakcje środowiska:
  - Jakie wsparcie otrzymuje uczeń ze strony nauczycieli, kolegów, rodziny i innych osób z otoczenia szkolnego?
  - Jakie są reakcje otoczenia na postępy ucznia w procesie reintegracji?

Kwestionariusz oceny postępów ucznia powinien być regularnie aktualizowany i dostosowywany do zmieniających się potrzeb i sytuacji ucznia, aby umożliwić kompleksową ocenę jego postępów w procesie reintegracji szkolnej.

Załącznik nr 5. Formularz raportowania postępów i problemów - dokument służący do systematycznego raportowania postępów oraz ewentualnych problemów w procesie reintegracji ucznia.

Formularz raportowania postępów i problemów jest dokumentem służącym do systematycznego gromadzenia informacji na temat postępów oraz ewentualnych problemów w procesie reintegracji ucznia do szkolnego środowiska po okresie kryzysu psychicznego. Jest to ważne narzędzie, które umożliwia śledzenie zmian w sytuacji ucznia oraz monitorowanie skuteczności podejmowanych działań wsparcia.

W formularzu raportowania postępów i problemów mogą być zawarte następujące elementy:

1. Informacje identyfikacyjne ucznia (imię, nazwisko, klasa).
2. Data sporządzenia raportu.
3. Opis postępów ucznia od ostatniego raportu.
4. Zidentyfikowane problemy lub trudności, z którymi uczeń się boryka.
5. Opis działań podejmowanych w celu rozwiązania problemów.
6. Ocena skuteczności działań podejmowanych w ramach wsparcia.
7. Propozycje dalszych kroków i planów na przyszłość.

Formularz taki może być wypełniany przez nauczycieli, psychologów szkolnych, pedagogów lub inne osoby zaangażowane w proces wsparcia ucznia. Pozwala on na systematyczne dokumentowanie zmian w sytuacji ucznia oraz efektywną komunikację między wszystkimi zaangażowanymi w jego reintegrację.

Procedura superwizji kadry szkoły

Preambuła

Głównym celem superwizji jest zapewnienie wsparcia kadrze szkoły podczas udzielania pomocy uczniom w kryzysach psychicznych z uruchomieniem wsparcia rówieśniczego w ramach programu Działaj/Rozmawiaj!. Poprzez superwizyjne spotkania, omawianie konkretnych przypadków, udzielanie wskazówek i informacji zwrotnych, superwizorzy pomagają kadrze szkoły w rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych, lepszym zarządzaniu sytuacjami kryzysowymi oraz budowaniu bezpiecznego i wspierającego środowiska dla uczniów. Dodatkowo, wspierają rozwój umiejętności wsparcia psychicznego uczniów oraz tworzenie bezpiecznego środowiska szkolnego, wykorzystując wiedzę nabytą w ramach programu Działaj/Rozmawiaj!

Definicje

1. **Superwizja** to proces wsparcia kadry szkoły mający na celu zapewnienie bezpiecznej i skutecznej interwencji w sytuacjach kryzysowych w szkole. Podczas superwizji omawia się ich działania, analizuje trudności, bezpieczeństwo oddziaływań oraz poszukuje skutecznych rozwiązań. Dodatkowo, superwizor udziela wsparcia emocjonalnego i merytorycznego, motywuje do dalszego rozwoju oraz ustala plany działań na przyszłość. Superwizja kadry szkoły jest istotnym elementem zapewnienia wysokiej jakości wsparcia na terenie szkoły dla uczniów znajdujących się.
2. **Interwencja** to proces, w którym kadra szkoły udziela wsparcia emocjonalnego, społecznego lub praktycznego uczniom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Polega na aktywnym zaangażowaniu się kadry szkoły w udzielanie pomocy oraz nauczaniu umiejętności radzenia sobie z trudnościami.
3. **Kadra szkoły** to zespół nauczycieli, pedagogów, psychologów szkolnych, pielęgniarek szkolnych oraz innych specjalistów zatrudnionych w placówce edukacyjnej, którzy są odpowiedzialni za zapewnienie wsparcia uczniom w różnych aspektach ich rozwoju, w tym także w sytuacjach kryzysowych. W ramach programu Działaj/Rozmawiaj!, kadra szkoły angażuje się w udzielanie wsparcia uczniom przeżywającym kryzysy psychiczne poprzez aktywne działania, rozmowy, oraz dostarczanie potrzebnych zasobów emocjonalnych i psychologicznych. Kadra szkoły odgrywa kluczową rolę w identyfikowaniu uczniów w kryzysie, udzielaniu im wsparcia oraz tworzeniu środowiska szkolnego sprzyjającego zdrowiu psychicznemu i emocjonalnemu uczniów.
4. **Koordinator szkolnego Programu Działaj/Rozmawiaj**, to osoba odpowiedzialna za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordinator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i

społecznego w środowisku szkolnym.

5. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego (dalej "SzZRK")** - to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.

Rozdział I. Postanowienia ogólne dotyczące superwizji kadry szkoły

- I.1. Procedura superwizji kadry szkoły w tym Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego w ramach wsparcia zdrowia psychicznego uczniów w kryzysach w programie Działaj/Rozmawiaj! ma na celu zapewnienie skutecznego wsparcia dla uczniów poprzez systematyczne monitorowanie i udoskonalanie działań podejmowanych przez kadrę szkoły.
- I.2. Procedura obejmuje wszystkie etapy superwizji kadry szkoły w kontekście udzielania wsparcia uczniom w kryzysach, włączając w to omawianie konkretnych przypadków, udzielanie wskazówek, informacji zwrotnych oraz doskonalenie umiejętności komunikacyjnych i interwencyjnych.
- I.3. Uczestnikami procedury są członkowie kadry szkoły zaangażowani w udzielanie wsparcia zdrowia psychicznego uczniom w ramach programu Działaj/Rozmawiaj!, a także superwizorzy eksperci spoza szkoły odpowiedzialni za nadzór nad procesem superwizji.
- I.4. Procedura opiera się na zasadach zaufania, profesjonalizmu, poufności oraz szacunku dla uczestników procesu superwizji.
- I.5. Wszelkie omawiane przypadki są traktowane w sposób poufny, zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych.
- I.6. Kadra szkoły zobowiązana jest do uczciwego i otwartego dzielenia się informacjami oraz aktywnego uczestnictwa w procesie superwizji.

Rozdział II. Przebieg superwizji

- II.1. Superwizje będą odbywały się zgodnie z ustalonym harmonogramem, zgodnie z regulaminem projektu "Działaj/Rozmawiaj!", uwzględniającym potrzeby kadry szkoły oraz dostępność superwizorów.
- II.2. Każde spotkanie superwizyjne jest poświęcone omawianiu konkretnych przypadków uczniów znajdujących się w kryzysie, wraz z analizą podejmowanych działań i identyfikacją obszarów własnej pracy do dalszego doskonalenia.
- II.3. Superwizja to czas na wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w pracy kadry szkoły. Pozwala omówić skuteczne sposoby radzenia sobie z trudnościami. Superwizor może pomóc kadrze szkoły w zrozumieniu kontekstu, zaproponować różne podejścia do rozwiązania problemu i udzielić wsparcia w podejmowaniu decyzji.
- II.4. Superwizorzy towarzyszą uczestnikom w omawianiu skutecznych strategii interwencji oraz rozwoju umiejętności kadry szkoły w obszarze wsparcia zdrowia psychicznego uczniów w szkole.
- II.5. Superwizja kadry szkoły obejmuje działania mające na celu doskonalenie ich umiejętności komunikacyjnych, interwencyjnych i psychospołecznych poprzez szkolenia, warsztaty zawarte w programie Działaj/Rozmawiaj!

II.6. Na zakończenie sesji superwizji dokonuje się podsumowania omawianych zagadnień oraz ustala się plan działania na kolejny okres. Superwizor może również udzielić kadrze szkoły konkretnych zaleceń lub zadań do wykonania przed kolejną sesją superwizji.

Procedura przekierowania do wsparcia poza szkołą

Preambuła

Procedura ma na celu przygotowanie środowiska szkolnego do kompleksowego wsparcia ucznia i rodziny poprzez skuteczne przekierowanie do źródeł wsparcia poza szkołą. Skierowana jest do wszystkich uczestników procesu interwencji uczniowskich. Powinni z nią zostać zapoznani wszyscy interesanci Programu, ze szczególnym uwzględnieniem Rady Pedagogicznej, Koordynatora Wsparcia Rówieśniczego oraz Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego. Ze względu na charakter kryzysu i jego przebieg w wielu przypadkach konieczna jest wielospecjalistyczna pomoc skierowana do ucznia i jego rodziny. Zadaniem szkoły jest inicjowanie i podejmowanie współpracy z zewnętrznymi specjalistami np. poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz innymi podmiotami. Szkoła podejmuje współpracę z uczniem i rodzicami, wspierając ich w zapewnieniu optymalnego wsparcia dla ucznia w kryzysie emocjonalnym. Wsparcie to obejmuje m. in. edukację w zakresie źródeł kryzysów, ich przebiegu, a także dostępnych form wsparcia w otoczeniu rodziny i ucznia. Mając na uwadze powyższe powinności szkoły, w wielu sytuacjach konieczne jest przekierowanie ucznia i jego rodziny do zewnętrznego specjalisty.

Definicje

1. **Szkolny Koordynator Wsparcia Rówieśniczego (dalej „Koordynator”)** – nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny lub psycholog szkolny odpowiedzialny za organizację i koordynację działań związanych z wsparciem rówieśniczym uczniów w sytuacjach kryzysowych w szkole. Pełni rolę lidera w zakresie implementacji programu, nadzorując jego realizację oraz wspierając Liderów Wsparcia Rówieśniczego w udzielaniu wsparcia emocjonalnego i praktycznego rówieśnikom. Koordynator jest również odpowiedzialny za szkolenie uczniów w tym Liderów Wsparcia Rówieśniczego z zakresu interwencji rówieśniczej oraz monitorowanie skuteczności programu w promowaniu zdrowia psychicznego i społecznego w środowisku szkolnym. Przyjmuje na siebie obowiązki związane z:
  - rekrutacją kandydatów na Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - przygotowaniem uczniów i uczennic do pełnienia roli Liderów Wsparcia Rówieśniczego,
  - kontaktem z Organizatorem Programu,
  - prowadzeniem superwizji wśród uczniów i uczennic.
2. **Szkoła** – placówka oświatowa, wdrażająca Program. W okresie pilotażowym (do grudnia 2025) Szkoła powinna spełniać łącznie następujące warunki:
  - szkoła ponadpodstawowa (liceum, technikum, szkoła branżowa),
  - posiada udokumentowane minimum dwuletnie doświadczenie w tworzeniu wolontariatu uczniowskiego,
  - posiada zrealizowane działania na rzecz inkluzji, budowania życzliwego klimatu szkoły w okresie os-

tatnich 3 lat,

- posiada udokumentowane działania podjęte na rzecz wsparcia zdrowia psychicznego,
  - zrealizowała działania z obszaru profilaktyki w okresie ostatnich 3 lat.
3. **Organizator Programu** – Fundacja „Instytut Edukacji Pozytywnej” z siedzibą w Warszawie. Organizacja pozarządowa prowadząca działania w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego.
  4. **Program** – program wolontariatu rówieśniczego na rzecz wsparcia psychicznego młodzieży w kryzysach, będący pilotażem w ramach zadania publicznego realizowanego ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Program pod rozpowszechnioną nazwą „Działaj/Rozmawiaj!”. Realizacja projektu rozpoczęła się 2 października 2023 i potrwa do końca roku 2025. Po tym czasie jako Program należy rozumieć wdrożenie działań wolontariatu rówieśniczego na rzecz wsparcia młodzieży w kryzysach, zgodnie z modelem „Działaj/Rozmawiaj!”.
  5. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej “LWR”)** – uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach. Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.
  6. **Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego, zwany dalej SzZRK** to grupa specjalistów w szkole odpowiedzialna za szybką i skuteczną reakcję na sytuacje kryzysowe uczniów. Zespół ten składa się z wykwalifikowanych pracowników szkoły, takich jak psychologowie szkolni, pedagodzy, pielęgniarki szkolne, nauczyciele i inni specjaliści ds. wsparcia uczniów. Ich głównym celem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego, społecznego i psychologicznego uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego działa zgodnie z wypracowanymi procedurami i protokołami szkolnymi, aby zapewnić skoordynowaną i efektywną pomoc uczniom w potrzebie.
  7. **Lider Wsparcia Rówieśniczego (dalej “LWR”)** - uczeń lub uczennica powyżej 13 roku życia, zajmujący się wsparciem rówieśników w kryzysach emocjonalnych, zgodnie z założeniami takiego wsparcia określonych w modelu „Działaj/Rozmawiaj!”. Ma za zadanie wspierać innych uczniów w trudnych sytuacjach. Lider Wsparcia Rówieśniczego posiada odpowiednie umiejętności komunikacyjne, empatię oraz zdolność do skutecznego radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach. Jego głównym celem jest udzielenie wsparcia emocjonalnego, społecznego i praktycznego kolegom i koleżankom, aby pomóc im przezwyciężyć trudności i podjąć konstruktywne działania np. we współpracy ze specjalistami w szkole.
  8. **Mapa zasobów lokalnych** - jest spisem osób i instytucji, które mogą udzielać wsparcia uczniowi i jego rodzinie oraz bliskim osobom w sytuacjach kryzysowych. Przygotowanie szczegółowej mapy zasobów jest jednym z zadań realizowanych w trakcie trwania programu “Działaj/Rozmawiaj!” i jest ważnym elementem skoordynowanej wielospecjalistycznej pomocy. Mapa zasobów jest dostępna dla wszystkich uczestników projektu i wskazuje, w jakie miejsca można przekierować osobę w kryzysie, a także, jacy specjaliści mogą wspierać szkołę w realizacji zadań prozdrowotnych
  9. **Kryzys** - nagła sytuacja lub okoliczność, która znacząco wpływa na funkcjonowanie emocjonalne, społeczne lub psychiczne ucznia. Może prowadzić do trudności w radzeniu sobie z sytuacją. Kryzys mogą wywołać różne czynniki np. problemy rodzinne, konflikty z rówieśnikami, stres szkolny, traumy, problemy zdrowotne lub inne wydarzenia życiowe. W kontekście procedury, istotne jest zrozumienie, że kryzys ucznia może wymagać natychmiastowej interwencji, wsparcia oraz podejmowania działań mających na celu złagodzenie negatywnych skutków i pomoc w odzyskaniu równowagi emocjonalnej i społecznej. Kryzys ucznia może obejmować zmiany w zachowaniu, spadek osiągnięć szkolnych, izolację społeczną, czy inne sygnały wskazujące na długotrwałe trudności
  10. **Lokalne Fora Współpracy Międzysektorowej** w zakresie wsparcia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole to struktury organizacyjne, które integrują przedstawicieli różnych sektorów społecznych, takich jak edukacja, służba zdrowia, praca socjalna, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz inne in-

stytucje zainteresowane wspieraniem zdrowia psychicznego uczniów. Ich celem jest koordynacja działań i wymiana informacji między różnymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole, w celu zapewnienia kompleksowego i skutecznego wsparcia. Poprzez taką współpracę lokalne fora mają na celu zwiększenie dostępności odpowiednich usług i zasobów, promowanie zdrowia psychicznego wśród uczniów oraz skuteczne reagowanie na potrzeby i wyzwania związane z zdrowiem psychicznym w szkolnym środowisku.

11. **Uczeń w kryzysie (bądź "Uczeń")** - uczeń lub uczennica ze szkoły będący w kryzysie emocjonalnym, wobec którego podjęte zostały działania z zakresu wsparcia rówieśniczego.

Rozdział I. Analiza spraw pod kątem konieczności przekierowania do specjalisty zewnętrznego

I. 1. Każda sytuacja kryzysu emocjonalnego Ucznia jest analizowana w szkole pod kątem potrzeb ucznia znajdującego się w trudnej sytuacji, jego potrzeb oraz możliwości pomocy. W zależności od oceny siły kryzysu, ryzyka zachowań niebezpiecznych pomoc udzielana jest bezpośrednio w szkole z wykorzystaniem zasobów własnych, lub przy wsparciu zewnętrznych specjalistów.

I. 2. Członkowie Szkolnego Zespołu Reagowania Kryzysowego w sytuacjach budzących wątpliwości konsultują prowadzone interwencje z zewnętrznymi specjalistami specjalistą (np. specjalistami ds. zdrowia psychicznego z poradni, OPS, PCPR, WCPR, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, konsultantem z telefonu zaufania).

I. 3. Decyzję o konieczności przekierowania danej sprawy do specjalisty zewnętrznego podejmuje SzZRK po konsultacji opisanej w ust. I. 2.

I. 4. Na konieczność konsultacji zewnętrznej może także wskazać wychowawca Ucznia w kryzysie.

Rozdział II. Rozmowa przekierowująca do zewnętrznego specjalisty

II. 1. Szkolny Zespół Reagowania Kryzysowego na podstawie informacji od LWR, wychowawców klasy i nauczycieli ze szkoły podejmuje decyzję o tym, kto i kiedy przeprowadzi rozmowę na temat konieczności przekierowania sprawy do specjalisty zewnętrznego.

II. 2. Rozmowę na temat konieczności przekierowania sprawy do zewnętrznego specjalisty może przeprowadzić członek SzZRK, psycholog szkolny, pedagog szkolny, wychowawca. Co do zasady szkoła ma obowiązek przeprowadzić rozmowę w sprawie przekierowania ucznia do zewnętrznego źródła pomocy z rodzicami ucznia.

II. 3. Osoba prowadząca rozmowę z rodzicami Ucznia w kryzysie przekierowującą do zewnętrznego specjalisty działa kierując się zrozumieniem i empatią, dbając o komfort osoby odbierającej wsparcie, bezpieczeństwo oraz pozostawiając możliwość samodzielnego podejmowania decyzji w sprawie ich dziecka.

II. 4. Podczas rozmowy przekierowującej do zewnętrznego specjalisty, Szkoła korzysta z Mapy zasobów lokalnych, co do zasady wskazując więcej niż jedno miejsce wsparcia, aby pozostawić osobie odbierającej wsparcie możliwość wyboru.

II. 5. Po wyrażeniu zgody przez rodzica na przekierowanie sprawy do specjalisty zewnętrznego, odbywa się rozmowa z Uczniem w kryzysie w obecności rodzica. Rodzic może wyrazić zgodę w formie pisemnej, aby rozmowa odbyła się bez jego obecności.

II. 6. Rozmowa opisana w ust. II. 5. ma pomóc Uczniowi w oswojeniu się ze świadomością otrzymanego wsparcia.

Rozdział III. Monitorowanie postępów i dalsze działania wspierające

- III. 1. SzZRK w ramach prowadzonych interwencji sprawdza, czy po przekierowaniu został nawiązany kontakt ze specjalistami zgodnie z ustaleniami zawartymi podczas rozmowy.
- III. 2. Jeśli zobowiązania nie zostały zrealizowane opracowywany jest dalszy plan pomocy uczniowi oparty o zebrane w kolejnych rozmowach informacje w celu przyśpieszenia procesu dotarcia do specjalisty zewnętrznego.
- III. 3. Jeśli Uczeń został przekierowany do zewnętrznego specjalisty i z tego wsparcia skorzystał, tworzony jest szkolny plan oddziaływań wobec ucznia, oparty o dostępne informacje pozyskane od rodziców ucznia i/lub zewnętrznego specjalisty pracującego z daną osobą.
- III. 4. Jeśli istnieje taka potrzeba, Koordynator, inny członek SzZRK lub wychowawca przygotowuje informacje zwrotne dla wybranych osób ze środowiska szkolnego (klasy, grupy znajomych) dotyczące przekierowania do wsparcia zewnętrznego, które objęło Ucznia w kryzysie.
- III. 5. Po przekierowaniu ucznia/uczennicy w kryzysie do zewnętrznego specjalisty przygotowywana jest dokumentacja przebiegu interwencji z uwzględnieniem procedur i przepisów działających na terenie placówki (wzór w Załączniku nr 1)

Załącznik nr 1. Wzór raportu z przekierowania do zewnętrznego specjalisty

Data raportu: [Data]

Uczeń w kryzysie: [Imię i nazwisko ucznia]

Opis sytuacji: [Krótki opis sytuacji kryzysowej, jej kontekstu i głównych wyzwań] z uwzględnieniem informacji od LWR

Krótkie uzasadnienie przekierowania do zewnętrznego specjalisty:

Podjęte kroki interwencyjne:

1. [Opis pierwszego kroku interwencyjnego]
2. [Opis drugiego kroku interwencyjnego - rozmowa z rodzicami ucznia w kryzysie]
3. [Opis kolejnych kroków interwencyjnych - rozmowa z uczniem w kryzysie]
4. [Opis miejsc/placówek do których został przekierowany uczeń/rodzina ucznia]

Rezultaty działań:

1. [Krótki opis rezultatów przeprowadzonych rozmów]
2. [Inne istotne obserwacje lub zmiany]

Rekomendacje:

1. [Propozycje dalszych działań lub wsparcia dla ucznia]
2. [Sugestie przygotowania informacji zwrotnych dla środowiska szkolnego]

Podpis koordynatora: _____

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**PROGRAM Z ZAKRESU
ZDROWIA PUBLICZNEGO**

pn. Wolontariat na rzecz
wsparcia rówieśniczego
w ochronie zdrowia psychicznego
dzieci i uczniów.

Dotacja ze środków publicznych:
1 235 052,00 zł

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
Narodowego Programu Zdrowia
na lata 2021-2025

Działaj/
/Rozmawiaj

Wolontariat rówieśniczy

Materiał dostępny na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa -
Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa Licencja Publiczna

Realizatorem projektu jest:
Instytut Edukacji Pozytywnej
ul. Korkowa 119/123,
04-519 Warszawa
kontakt@instytutep.pl

